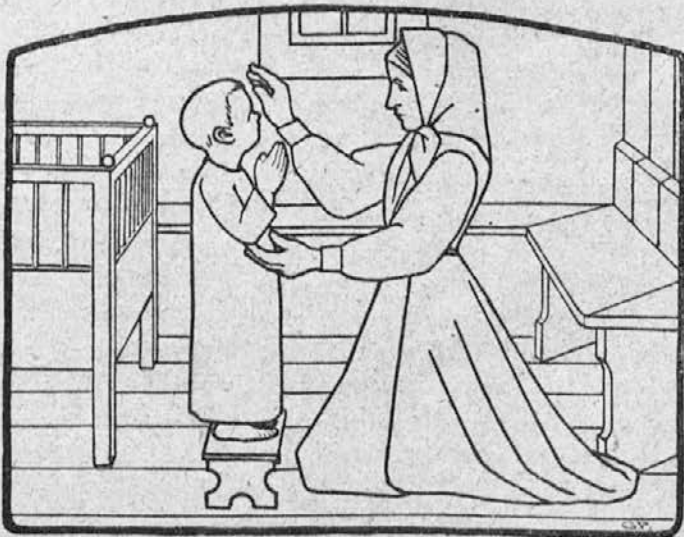

SLOVENSKI UČITELJ

Leto IX.

Št. 4.

VERI. UZGOJI IN POKU.

OBSEG.

	Stran
Zgodovinska črtica o jeseniški šoli	73
Še nekaj o „Dnevniku“	75
Psihologija in pedagogika	77
Nekaj o krščanski simboliki sploh in posebej o simboliki pri poduku krščanskega nauka	79
Vzgojni paberki	81
Katehetski vestnik.	-
Pedagoški in katehetski tečaj na Dunaju	84
Katehetski pripomočki	85
Zgledi, uporabni pri katehezi	86
Raznoterosti	88
Šolske vesti	89
Slovstvo in glasba	92
Drobtine	95

Na ovitku:

Društvo slovenskih učiteljic.

Slovenski Učitelj

Glasi slovenskih krščanskih učiteljskih

in katehetskih društev.

Last „Slovenske zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik IX.

V Ljubljani 15. aprila 1908.

Štev. 4.

Zgodovinska črtica o jeseniški šoli.

Zbral župnik Fr. Pokorn.

Jeseniška deca se izobrazuje v domači šoli, ki vanjo pohajajo tudi otroci s Hrušice, Plavža, Plavšega Rovta, Save in Kurjevasi. Za otroke staršev nemške narodnosti je pa sedaj na Savi tudi tovarniška nemška šola — štirirazrednica. Vsled razširjenja tovarn in vsled nove železnice se je izdatno pomnožilo število ljudstva na Jesenicah. Čuti se torej potreba za razširjenje tudi ondotne šole. Mnogo se je o tem že govorilo, obravnavalo, pisalo, a nove jeseniške šole le še ni. Jeseniška šola ima zanimivo zgodovino. Oglejmo si jo ob kratkem.

Že zgodaj se nahajajo sledi šolskega poučevanja na Jesenicah, četudi ne tako rednega, obveznega, kakor dandanes. V starih listinah župnega arhiva najdemo zabeleženo, da je že leta 1646 neki Matevž Kemperle, ki je pozneje 1664. leta bil za plavca na Javorniku, izvrševal službo »magistra« ali učitelja na Jesenicah. Leta 1684 pa je graščinski kapelan Andrej Peterman zaznamovan kot »praeceptor« ali učitelj na Savi, ki je deco fužinskih delavcev učil brati, pisati, številiti, zlasti pa krščanski nauk; bilo je namreč zapovedano od škofijstva vsem ondotnim graščinskim duhovnikom: na Javorniku, na Savi in na Plavžu, da naj pomagajo jeseniškemu župniku v dušnem pastirstvu. Iz tega pa sklepamo, četudi pozneje nimamo o tem natančnejših podatkov, da so uprav graščinski duhovniki, zlasti na Savi, tudi v poznejši dobi izvrševali ta posel v blagor jeseniške mladine. Imamo sicer v poznejših letih zaznamovana še dva »magistra« na Savi, in sicer: Jurija Ovsenik 1745. leta in Tomaža Konič 1747. leta, a ta dva nista imela toliko opraviti z mladino, temveč sta bila le bolj nadzornika v drugih fužinskih zadevah. Leta 1777 pa je na Jesenicah bival neki učitelj, ki ga je dal baron Zois izšolati v ta namen na pripravniškem tečaju.

Poznejša doba nam kaže že obširnejše zaznamke o šolskem delovanju. Jernej Bobulare je bil več let učitelj jeseniške mladine. Leta 1794 je stanoval na Savi v Ruardovi hiši števil. 7, kjer je imel svojo privatno ali zasebno šolo. Leta 1798 ga najdemo s svojo učilnico na Plavžu

hišna števil. 10, leta 1804 pa je prebival na Jesenicah hišna števil. 34, po domače »pri Štruklju«. Leta 1805 ni bilo šolskega pouka. Omenjati moram, da so takrat otroci morali plačati vsak po 20 novcev šolnine na mesec. Po zimi pa so morali tudi polena s seboj prinašati za kurjavo v šoli. Pozneje okrog leta 1816 se je omenjeni učitelj preselil v Belopeč za fužinskega uradnika. Za njim je nastopil v isti hiši kot učitelj za malo časa Martin B o b u l a r e, zato se je nadelo napominani hiši ime »pri šomaštru«. V tej dobi nam je ohranil ljudski spomin ime še nekega učitelja »Š k r a b a r j a«, o katerem se pa ne more nič natančnejšega povedati.

Jeseniško mladino je vzgojeval tudi Matija L a v t i ž a r, županov iz Mo'istrane hišna števil. 1, ki je imel to posebnost, da je z levo roko igral na gosli. Za njegovega delovanja je bila šola zopet na Savi v Ruardovi hiši števil. 8. Pozneje se je vrnil nazaj na svoj dom, kjer je prevzel službo fužinskega pisarja, da bi ogleje zaznamoval; šola pa se je preselila na Jesenice v hišo Andreja Globočnika poleg starega župnišča.

Leta 1821 se je na podlagi c. kr. odloka z dne 18. septembra 1816. l., št. 6572, napravil v župnišču zapisnik glede učiteljeve plače na Jesenicah. Pričujoči so bili dne 1. oktobra pri tej obravnavi dekan jeseniški Ign. Jugovec, c. kr. komisar Luka Zupan in nadsodnik Anton Stroj. Takrat je učiteljeval ondi izprašani učitelj Andrej H r i b a r, ki je sprva poučeval privatno 30 otrok. Istega leta pa je postala šola javna. Hoteli so jo zopet prestaviti na Savo, a se je odsvetovalo od višje oblasti. Plače se je pri tej obravnavi učitelju, ki je bil obenem tudi organist in cerkvenik, določilo 121 gld. 56 novcev ter 60 gld. za njegovega pomočnika pri cerkvenih opravilih. Prispevali so k tej vsoti: Šestletni prostovoljni doneski 32 gld., cerkveniška plača po fasiji 68:26 gld., šolnina od 30 otrok 23:30 gld., cerkev 8 gld. in okrajna blagajna 50 gld. Pozneje so se učitelju imenovani hodki zvišali na 160:59 gld. Iz leta 1827 nam je znano, da se je poučevalo na Jesenicah v dveh tečajih: poletnem in zimskem. Prvi tečaj je vodil in poučeval kaplan Ivan J u s t i n, drugi pa tedanji učitelj Frančišek S r f. J e n i č do 21. aprila 1830. leta. Takrat se je preselil z naslovom »Schulprovisor« v Poljane nad Škofjo Loko, kjer je dne 5. avgusta 1831. leta umrl.

Iz te dobe imamo že nekaj podatkov o šolski statistiki in števila otrok. Leta 1830 je šola imela dva razreda ali boljše oddelka in zvala se je »trivijalka«. Doba od 1830. do 1848. leta je za jeseniško šolo v zgodovini zaznamovana z nedostatnostjo, površnostjo in neskrbnostjo. Razna oblastva so se zelo trudila po deželi za povzdigo šolstva, a kakor drugod, tako se je tudi tu le malo doseglo. Kot učitelj zopet nastopa že omenjeni Andrej Hribar, ki je od 1846. do 1848. leta opravljal tudi službo organista. Poleg njega se omenja tudi kot privatni učitelj Juri P e t e r n e l j, od 1843. do 1847. leta. Doma je bil na Dovjem, a je odšel na Bled, kjer je umrl okrog 1857. leta. Takrat je bila šola zopet na Savi. Poučevalo se je v prvem razredu v dveh oddelkih; v I. je bilo navadno po 30 učencev, v drugem razredu pa po 10.

Dokler je šola bila na Savi, imenovali so jo »Fužinsko šolo« (Gewerkschule); toda ne tu ne na Jesenicah ni bilo posebnih uspehov. Glavni vzrok je bil: pomanjkanje sposobnih moči in preslaba plača. Radi tega je šolski pouk tudi večkrat prenehal. Ko je n. pr. 1815. leta gubernij priporočal, naj se pouk vpelje, se je dekan Matija Skumavec iz Kranjske gore izjavil, da brez javnih zalog to ni mogoče. In tudi nadzornik Wolf je takrat poročal, da se bode jeseniška šola težko oživila. Leta 1816 so vprašali, če je cerkvenik usposobljen za pouk. Odgovor se je glasil, da ni. Gubernij je potem ukazal, naj se najame šolsko stanovanje in oskrbi pohištvo do 1. novembra. Take so bile takrat šolske razmere na Jesenicah. Nekoliko boljše je bilo potem, ko je leta 1818 izšel odlok, naj se povsod orglarske in cerkveniške službe združijo z učiteljsko. Kako plačo je po tej določbi dobival učitelj za svoje delo, smo omenili že zgoraj.

Še nekaj o „Dnevniku“.

Julij Slapšak.

Gospod tovariš me je podrezal, naj bi kaj napisal za list. Radevolje sem se odzval, saj mi že »brca okol' srca« — kakor se reče — in šumi po glavi, odkar sem čital o reformi »Dnevnik« v 2. številki »Slovenskega Učitelja«.

Veliko šuma je res vzbudila vpeljava dnevnika med kranjskim učiteljstvom, in sicer nepotrebne. Da se resnica prav spozna, čuti je treba oba zvona. Dovolite mi torej, gospod urednik, da izrečem še jaz svoje mnenje o vseh treh načinih zapisovanja učne tvarine, ki so zdaj običajni na kranjski ljudski šoli. V mislih imam: tednik, dnevnik in podrobni učni načrt. E, pa reciva eno, dve — krepki in pošteni v zagovor ali pa za- tožbo teh treh tiskovin; morda spoznajo, če je kaj odveč, da odvzamejo, in če je premalo, kakor meni zadnji »Dnevnik«, da dodado.

Rekel sem: »Reciva eno, dve . . .« Ne zamerite! Človek je le egoist; lejte, s temi besedami sem si hotel pridobiti Vašo naklonjenost . . . O, jaz dobro poznam tiste suhe, a tako dolge in ostre uredniške škarje, in nič bi mi ne bilo všeč, ko bi jih Vi nastavili in mi odrezali »repek in perut«, oba škrica.

Zdi se mi, da se je g. Š. — čujte in strmite — mahoma »udinjal« v tesnosrčno službo sv. Birokracija. Komaj je preteklo pol leta, kar je javno ožigosal birokratizem, zdaj pa si je natresel pepela na teme, se ogrnil v birokraško kuto ter potapljal sam birokraškega »šimeljna« z belo in gladko roko. No, kaj me gledate debelo? Če res ni, pa retati ne bo treba, pravi pregovor in tudi jaz tako rečem; ampak kdor je prečital »Dnevnik« v 2. številki »Učitelja«, ta mi mora priznati, da so tamkaj res

rese. Še več! Naš tovariš ondi z Belcebubom hudiča izganja . . . Resnica je, če nam je že kdo kamenj dal, nam v »Dnevniku« gospod tovariš škorpionje ponuja! . . .

Višja šolska oblast je raztegnila pred šestimi leti tednik na vsak šolski dan in učno enoto (uro, pol ure) posebej ter vpeljala tako tretje zapisovanje učne tvarine — dnevnik. Razdelila je namreč tednik na pet delov (pet šolskih dni) in vsak del zopet na kosce (učne enote). Tovariš Š. je stopil zdaj na isto pot, a se je zaletel še dalje; njemu ni dosti, da se učna tvarina zapiše za vsako učno enoto posebej, kakor se godi po vpeljavi dnevnika, ampak je razdelil — za poskušnjo — učno snov za vsako učno enoto na nejednake dele še v sedem kosov, prav tako pa tudi na sedem predalov raztegnil in razpredelil rubriko za napisovanje učne tvarine za eno učno uro ali enoto ter stlačil nato v te sedmere predale učno snov ene enote. Vzemimo njegov zgled: Prvi predal (predmet): Računstvo. Drugi predal (z napisom »snov«): Pismeno seštevanje. Tretji predal (učila): Črnivčeva računica, III. zvezek. Četrti predal (priprava ali ponazorovanje): Ustno prištevanje. Naloge: 17+22, 56+34, 76+33, 117+22, 185+34, 263+54 itd. Peti predal (podajanje ali uglabljanje in druženje): Te naloge bodemo izračunali tudi pismeno. Pisanje števil. Imenovanje števil. Seštevanje. Primerjanje z ustnim seštevanjem. Abstrahira se pravilo. Šesti predal (vaja ali uporaba): Računanje nalog na str. 14, naloga 3. in 4., uporabne naloge: 5., 6., 7., 8. Sedmi predal (opomba): Tu je pustil gospod reformator prazen prostor.

To je en njegov zgled. (Navaja še dva zgleda, ki jih pa potrpežljivi čitatelj pojdi sam gledat v »Slov. Učitelja«. Pa nam čisto zadostuje ta zgled, da spoznamo nove oficielne predale v dnevniku, ki jih je treba, kajpak, izpolniti z vso potrebno resnostjo in pripravo.

E, pa če smo že na smeli poti, pa storiva, gosp. urednik, še korak dalje. Šolska oblast je storila en korak, gospod reformator drugi, v tretje gre rado, torej storiva midva tretji korak! In kam nas dovede smela pot? Eh, kaj je res zapisano, da ne smeva i midva reformirati? G. Š. se je povzpел nad šolsko oblast ter kliče: »Glejte, večji sem od te, moj reformirani dnevnik ustreza bolj!« Pa se še midva skobacajva na reformatorjeva pleča in v lepi bratovski slogi vpijva: »Najvišje sva se povzpela, nad oblast in reformatorja; najin dnevnik najbolj ustreza; piše se pa tako: Vsak stavek je biležiti v nov predal; vsako besedo v tem stavku, vsak zlog ter vsako črko in črkico, pa tudi vsako piko in pikico zopet v nov predal.

Ba, Vi se smežete, gospod urednik! Vprašam pa Vas, zakaj bi naposled tudi najino reformiranje ne obveljalo, saj to je samo en korak dalje, tretja stopnja reformacije dnevnika?!

Toda šalo na stran!

Najpreje preudarimo: Ali je sploh reformirani dnevnik izvedljiv?

Gospôda, opozarjam Vas na dnevnik z dnem in datumom: Ponedeljek, dne 24 februarja 1908, na str. 27. v 2. številki »Slov. Učitelja«.

Prosim Vas, le pogledjte, koliko pisarije (potrebne ali nepotrebne, to pozneje!) je tam samo za tri učne enote (ure). Jaz sem prepisal stvar in porabil ravno eno stran cele pole za to. Kdor bi dvomil: Kar lepo sedi in prepisi, pa se prepričajš sam. Zdaj si pa predstavite ubogega enorazredničarja; ta poučuje po oddelkih, zato trajajo učne enote po pol ure. Teh bi bilo (za direkten in indirekten pouk) n. pr. v ponedeljek:

Višja skupina | I. oddelek: od 9^h — 12^h = 6 učnih enot.

(dopoldne) | II. oddelek: od 9^h — 12^h = 6 učnih enot.

Nižja skupina | I. oddelek: od 1^h — 3^{1/2}^h = 5 učnih enot.

(popoldne) | II. oddelek: od 1^h — 3^{1/2}^h = 5 učnih enot.

Skupaj . . . 22 učnih enot.

Dnevnik za tri učne enote obseza, kakor smo zgoraj rekli, eno stran; za 22 enot bi obsegal torej nad sedem strani. Za dnevnik za ponedeljek, ki bi dosegal nad sedem strani cele pole, bi torej izurjen učitelj porabil najmanj štiri ure, novinec pa še več. Če je tudi človeku že ves postopek znan, vendar mora misliti; in če bi tudi morda eno stran spisal pred pol ure, bi ga mu pa druge vzele več časa, zakaj treba je le vendar tuintam pogledati v kako knjigo; in kadar se človek zamisli in vtopi v kak predmet, o, to mine naglo ura! Torej najmanj štiri ure bi porabil učitelj na enorazrednici za ponedeljkov dnevnik. Za ponedeljkom pa pride torek, sredo, niti četrtek ni izvzet (ponavljajna šola: šest ur), in vsak dan po štiri ure samo dnevnik pisati (nekaj manj, kar namreč odpade na krščanski nauk); no, gospod reformator, to si pa vendar pretežko breme naložil že itak z delom preobloženemu vestnemu enorazredničarju! Ljuba duša, učitelj ni vseveden; on se mora pripravljati na pouk, a ne z dnevnikom, ampak iz knjig, znanstvenih in metodičnih! Kaj, saj še zdaj leže večkrat knjige Slovenske Šolske Matice nerazrezane: prepisovanje snovi iz šolskih knjig v dnevnik, kakor praviš, se pa vrši prav pridno; kaj še le, ko bi tvoja obveljala! Dasi bi imelo učiteljstvo na višje organizovanih šolah manj pisarjenja z dnevnikom, vendar pa je iz povedanega jasno, da je »reformirani« dnevnik neizvedljiv; saj učitelji vendar-le niso iz železa!

Dalje! Ali je potrebna reformacija v smislu gospoda Š.? Poglejmo njegov zgled!

(Konec prihodnjič.)

Psihologija in pedagogika.

Predaval pri sestanku „D. S. K.“ profesor A. Kržič. — (Dalje.)

Predno končam nižje spoznavanje, naj rečem še besedico o apercepciji. Apercepcija (ad perceptio = pridruženje) pomeni po zaznavanju sprejem nove predstave s pomočjo sorodnih starih, ki so v dušni zakladnici. Prve posamične predstave v otroški duši nastanejo po percerpciji. Ko se pa množe predstave, se po prečudni lastniji naše duše

družijo sorodne po skupinah, rekel bi, kakor v dobro urejeni prodajalnici raznovrstno blago. Take skupine takorekoč čakajo novih sorodnih predstav, in kadar se katera pojavi, jo sprejmo medse, da je odslej tudi dušna last z njimi vred. Če, n. pr. otrok zagleda novo rožo, se takoj v spominu pridruži ta nova predstava poprejšnjim predstavam podobnih rož, in enako pri drugih rečeh. Na ta način se spoznanje množi in utrjuje.

Ta apersepcija ne deluje pri vseh ljudeh enako in tudi ne z istim uspehom pri raznih predmetih. Ako se poleti postavi pod cvetečo lipo pet ljudi, jo bo skoro gotovo vsak z drugačnim zanimanjem opazoval in vzprejemal vsak drugačne predstave. Čebelar bo rekel: »To je krasna paša za moje čebele — to cvetje!« Zdravnik bo vzkliknil: »Kako izvrsten čaj!« Kipar bi sodil, koliko lepih kipov bi se dalo napraviti iz gladkega debla. Pevec bi začel peti: »Lipa zelenela je . . .« Domoljub bi mislil na svojo domovino in si vejico odtrgal pa pripel za klobuk itd.

Naloga učiteljeva je torej, da vzbudi pri otrokih zanimanje za oni predmet, ki je na vrsti, in v njih dušah izkuša vzbuditi, na površje izvabiti predstave, ki so v zvezi z učnim predmetom, ker to jih ne zanima, kar jim je popolnoma tuje, izven dušnega obzorja. Če so v kaki zgodbi otrokom čisto neznane okoliščine, naj jim jih že naprej razjasni prav nakratko; n. pr. v zgodbi o sv. treh Kraljih: eden izmed prerokov je napovedal, da se bo svitla zvezda prikazala, ko bo Jezus rojen; kar so preroki napovedali, je bilo zapisano v velikih bukvah, ki se jim pravi »sv. pismo«; učenik močje, ki so ljudem brali in razlagali sv. pismo, so se imenovali »pismarji.« U v o d je torej potreben. Zdi se mi pa, da se tu pretirava in večkrat preširoko razpeljava. V glavi ukaželjnega otroka se že same vzbude in oglase sorodne predstave ter rade vzprejemljejo medse novodošle. Včasih je boljše, da se udari kar »in medias res« mesto dolgoveznega uvoda. Posebno če se tvarina nadaljuje, se lahko izhaja brez posebnega uvoda.

Z ozirom na predstave sploh pa bodi katehetu naloga, da poskrbi za karnajboljša nazorila, ki jih otroci natanko opazujejo, da dobe prave in določne predstave. Ako namreč katehet ne skrbi otrokom za prave dušne slike, si jih bodo otroci v svoji otroški domišljiji snovali sami, pa neokretne in napačne.

Temeljnost v nižjem spoznavanju je zato tako potrebna, ker so predstave neizogibna podlaga višjemu spoznavanju, logičskemu umevanju.

II. V i š j e (umsko) s p o z n a v a n j e. Tukaj se pa verni psihologi bistveno ločijo od materialistov, ki nočejo priznati posebnih dušnih zmožnosti, marveč jim je tudi pojmovanje le mehanično delo, slično kot ob predstavah le nekako nadaljevanje in izpopolnjevanje predstav.

U m je ona dušna sila, ki primerja, sodi, sklepa in tvarja p o j m e. In sicer nastajajo pojmi v obče z a b s t r a k c i j o.

Beseda abstrahirati pomeni tu bistvene znake odločiti, odvzeti. V slovenščini rabimo izraz »posneti«, kar se rabi lahko v dvojnem pomenu. Ako se boljša reč, esenca, zbira na vrhu, kakor pri mleku, se površina po-

sname in ohrani; ako se pa, kakor pri rudninah, boljša reč zbira na dnu, slaba pa na površju, se slaba odstrani, da ostane čista kovina. Enako se ob pojmovanju v mislih pridrže bistveni znaki, ki so lastni vsem predmetom iste vrste brez ozira na nebitvene, ki so lastni le nekaterim, pa ne vsem skupno. N. pr. pojem »človek« obsega samo to, kar je lastno vsem ljudem, brez ozira na to, ali je velik ali majhen, ali je imeniten ali preprost, domačin ali tujec, črnc ali belokožec . . . Pa tudi z ozirom na druge stvari se povdajajo sami taki znaki, ki so lastni edino le človeku: »Človek je stvar, ki ima telo in neumrljivo dušo.«

Abstrakcija se vrši na dvojen način:

a) s primerjanjem. Dr. Oton Willmann je ob katehetskem kurzu v Monakovem l. 1905 pričel svoj govor tako-le: V neki ljudski šoli je imel učitelj govoriti o življenju na deželi, in je zastavil vprašanje, kakšne živali se vidijo na polju. Hitro se oglasi neki učenček: »Ein Wüirmchen!« »Dobro,« ga pohvali učitelj, »pa katere druge živali se še vidijo tam?« Deček pa, ožunačen, ker je bil prvi odgovor tako dobro vzprejet, se ponosno odreže: »Noch ein Wüirmchen!« Seveda vsa šola: učitelj in učenci, se na glas zakrohoče. Pa tak preprost odgovor ni bil vreden le smeha, marveč tudi preudarka. Učitelj naj bi bil vprašal, zakaj je še enkrat imenoval »črvička«? ali je bil ta črviček drugačen kot oni, ki ga je poprej imenoval? Otroku je namreč v prvih letih vse črv, kar leze. Potlej bi ga bil lahko vprašal, ali pozna še kakšno žival, ki ni črv? itd.

Iz te šolske anekdote vidimo, kako si otroci le polagoma — ne vede, kdaj — pridobivajo pojme, ko primerjajo slične predmete in jih slišijo imenovati z istim imenom: razne pse, mačke, konje, voli, drevesa itd. Kajne, tako se je godilo tudi pri nas: množico pojmov smo si nabrali brez truda in skrbi — igraje. Drugega nas ni stalo kot nekaj let: lahka šola, a dolga!

(Dalje prihodnjič.)

Nekaj o krščanski simboliki sploh in posebej o simboliki pri poduku krščanskega nauka.

Spisal Sorški. — (Konec.)

Pokazati hočem še nekaj konkretnih zgledov, kako se da simbolika pri razlagi kršč. nauka uporabiti.

1. Ko se razlaga prvencem resnica o troedinem Bogu, služi v pojasnilo »božje oko«. Narišem na tablo trikot in oko. Eno oko — en Bog; trije vogli trikota pomenijo tri božje osebe. Pri tej priliki se še razloži božja vsevednost in pričujočnost. Božje oko pomeni: Bog vse vidi, Bog vse vé. — Pri nauku o sv. Trojici porabimo še lahko tropešesno deteljico in zgled iz legende sv. Patrika, ki je nevernim Ircem s troperesno deteljo pojasnil skrivnost sv. Trojice. Ircem je še zdaj deteljica — simbol. Povem zgled

in narišem še deteljico poleg božjega očesa. (Deteljo je sprejela tudi kršč. umetnost; najdemo jo v gotiki pod imenom »Dreipass«.)

2. Pri razlagi znamenja sv. križa se poudarja tudi njegova moč. Otroke opozorim na podobo sv. Janeza Evangelista. Slikamo ga s kelihom v roki; iz njega gleda kača. Narišem to na tablo in povem zgodbo o zastrupljenem vinu.

3. Pri nauku o človeški duši, ki je božja podoba, pokažem otrokom goldinar s cesarjevo glavo (podobo). Denar od cesarja i duša od Boga; na denarju cesarjeva podoba — v duši božja podoba.

4. Pri katehezi o božjih zapovedih se narišeta Majzesovi tabli in z arabskimi črkami označijo zapovedi. Prve tri so na eni tabli, ker obsegajo dolžnosti do Boga; na drugi jih je sedem, ki obsegajo dolžnosti do sebe in do bližnjega.

5. Pri nauku o cerkvi in papežu služi dobro papeževa tijara s tremi kronami, kar pomeni trojno službo: učeniško, duhovniško, kraljevsko. — Na vrhu je svetovno jabolko s križem, — znamenje vesoljstva, ker je papež poglavar vesoljne cerkve.

6. Ko razlagam pomen Imena Jezusovega, ga tudi narišem. To ime je sveto, — zato žarki okolu njega. Pri isti priliki opozorim otroke, naj pogledajo doma javorjevo mizo, ali staro skrinjo. Našli bodo najbrž to sv. Ime; kmet zaznamuje tudi svoje orodje z njim, kajti dobro se zaveda reka: »Z Bogom začni vsako delo, pa bo dober tek imelo« itd.

7. Pri nauku o sv. zakramentih narišem pred uro njih simbole, kakor jih najdemo v brevirju na praznik »Preciosissimi Sanguinis«. Pri sv. zakonu rabim mesto sklenjenih rok, dva prstana. Hribovcem, ki le malo časa zahajajo k nauku, na ta način nekako najlažje in v kratkem razložim bistvo zakramentov.

8. Pri petem poglavju, kjer je govor o čednostih, narišem simbole božjih čednosti: vera — križ, upanje — sidro, in ljubezen — srce. Pri čednostih, ki so nasprotni poglavitnim grehom, se pomudim pri prvi točki: Ponižnost je napulu nasprotna čednost. Opozorim na klasje na polju. Pripognjen poln klas — znamenje ponižnega, visoko stoječ klas, prazen klas — znamenje prevzetnega. Za spomin: »Visoko glavo nosi prazen klas, prazen sod ima velik bas.« Tudi druge čednosti bi se dale na tabli pokazati, n. pr.: Dobrotljivost — tri jabolka sv. Nikolaja na knjigi; lakomnost — Judežev mošnjiček s št. 30; čistost — lilija; nečistost — prešič, ki ga je pa seveda težje spraviti na tablo.

9. Ko se približa kak praznik, se prilično tudi s podobo nanj opozori; n. pr.: Velikanoč — bandero zmage; praznik presv. Srca Jezusovega — se nariže podoba in razloži pomen rane, plamena, križa in trnjevega venca.

10. Ko se bere: zagrinjalo v tempelju se je pretrgalo od vrha do dal — se nariše tloris tempeljna s poglavitno opravo in pove, kje je tisto pregrinjalo viselo itd.

12. Prav je razložiti podobo sv. Alojzija, ko pride njegov god. Križ v roki — njegova pobožnost, bič poleg njega — pokora, zatajevanje; mrtvaška glava — misel na smrt, lilija — znamenje čistosti, grofovska krona — njegov visoki stan. S tem podam v kratkem skoraj vso njegovo biografijo.

Večjim učencem se razlagajo, ko je govor o sv. pismu, podobe evangelistov in njih simboli.

Ko se govori o mučencih, se nariše nekaj mučilnega orodja, kakor ga najdemo v pratiki pri znanih svetnikih in poda pri tej priliki morebiti kratek opis njihovega življenja. — Ko je govor o krstnem imenu in patronu opozorimo otroke: »O svojem potronu mora vsak nekaj vedeti?« Kako ti je ime? Kaj veš o sv. Frančišku, o sv. Antonu? Zakaj ima prešička poleg sebe? Razloži se njegov simbol ali podoba.

Tako se z uporabo simbolike nudi katehetu pomoček, ki stori tvarino krščanskega nauka zanimivo, vpliva na otroški razum in srce, včasih pa zraven tudi budi umetniški čut. Glavni namen pa naj mu je in ostane: *Per visibilia ad invisibilia; nunc per speculum in aenigmate — tunc facie ad faciem* (I. Cor. 13, 12.)

Vzgojni paberki.

Zgledno delaven župnik z dežele je poslal uredništvu dopis, ki vsebuje marsikatero zlato zrnce in ki potrjuje zahtevo, da mora biti katehet dandanes res mož dela in pridnosti, mož skrbi, gorečnosti in pozornosti, če hoče vsestransko prav izvrševati svoje težko zvanje.

Ker bomo prilično objavili izboren sestavek prof. dr. Demšarja o »uporabi pri katehezi«, hočemo iz poslanega spisa izluščiti le posamezne misli, ki so uvaževanja vredne.

Katehet ni samo veroučitelj, temveč tudi dušni pastir otrok, jim je svetovavec, vodnik, vzgojitelj. Kdor otrokom v šoli samo razlaga katekizem, ta jim daje veliko premalo, ta jim nudi kosti brez mesa, brez prikuhe in brez soli. Katehet, ki ne vzgaja, ki ne lika srca, ki ne uči za življenje, je podoben gramofonu, ki se navija in sproži, da brezčutno izvrši svojo nalogo.

Otroka je treba vzgajati. Zavedati se mora od prve pameti, da je ves, vsaki čas in povsod odvisen od Boga, da je dolžan vselej služiti Bogu in da ga čaka tudi odgovornost pri božjem Sodniku. Da bo Bogu posvečen vsak trenutek življenja, naj katehet večkrat opozarja na *d o b e r n a m e n*, naj otroke nauči, kako ga obujati in naj se tuptam prepriča, če so vsak dan izvrševali to važno dolžnost. Nekateri katehetje imajo navado, da pred poukom skupno z otroci napravijo dober namen z besedami: »Vse na večjo čast božjo iz ljubezni do Marije!«

Katehet se mora prepričavati, če otroci opravljajo jutranjo in večerno molitev; previdno in modro, brez pretenja naj izprašuje, da bodo odkritosrčno priznali. Vadi otroka zgodaj, da vsako jutro počasti Mater božjo vsaj s kratko molitvico, n. pr. z ono: »O moja Gospa, o moja Mati, spomni se, da sem tvoj! Varuj me, brani me, kakor svojo last in svoje posestvo.« Zgodaj naj se mladina pouči, kdo je v zakramentu presv. R. Telesa priču'oč, kdo se daruje pri sv. maši, da ve, koga nese duhovnik k bolniku, kadar gre obhajati. To tudi pride prav za slučaj, če zboli za smrt tak otrok, ki sicer še ni prejel sv. obhajila, pa ga je treba prevideti za zadnjo uro.

Kadar se bližajo prazniki, je svetovati, da se otrokom razloži, kolikor možno, njih pomen. Življenje znanih svetnikov, zlasti »bogoljubnih otrok«, (sv. Alojzija, sv. Janeza Berhmana, sv. Germane itd.) naj bi ne bilo otrokom neznano. Svetniki so največji značaji, — značaje je treba vzgajati tudi v šoli. Gotovo pa najbolj vpliva — lepe zglede videti, opazovati.

Neprecenljive važnosti je otroška spoved; zanjo se morajo otroci vselej pripravljati, da znajo obujati kes, storiti trdni sklep, da se ne sramujejo, obtožiti se odkritosrčno svojih pregreh. Izkušnja uči, da je prav v tem oziru treba dati spovedencu poguma in resne odločnosti, češ, sramovati se moramo greh storiti, ne smemo se pa sramovati, greh v spovednici priznati.

Duhovni voditelj naj poskrbi, da bo vsak otrok, ko zapušča šolo poučen, kaj je popolni kes, kako se obudi in kaj se z njim doseže.

Najgrša lastnost otrok je nesramežljivost, ki zavede v blato in v pogubo toliko naše mladine. Vzgojiteljem je treba torej temvečje pazljivosti zlasti v času, ko se množe nevarnosti in prilike, da se zavajajo otroci v hotno početje. Ko pride poletna vročina in čas kopanja, zabičuj z vso resnostjo in strogostjo, da se ne kopljejo otroci obojega spola skupno, ali pa nepokriti, in da se sramežljivo slačijo, oziroma napravljajo. Sramežljivost tirja tudi, da hodijo iz šole deklice skupaj, dečki zopet skupaj. — Velikokrat se Bog žali pri mlačvi. Otroci se spravijo skupaj po senicali, nore in tlačijo slamo, zraven pa trpi dostikrat nedolžnost. Nevarno za nedolžnost je tudi zjutraj predoigo poležkovati v postelji, zlasti če so otroci zbujeni. Mnogo nevarne prilike za mladino na deželi je paša po samotnih livadah. Otrokom pridejo na takih krajih vsakovrstne marnice v glavo, če vedo, da so brez nadzorstva, in se temeljito pohujšajo, zlasti kadar imajo kako »garjevo ovco« v svoji sredini. Pa tudi drugače se dogajajo vsakojake nerednosti, ako se jim ne gleda na prste. Včasih delašo škodo, da razdirajo meje in kurijo s plotom. Ogenj napravljajo poleg smreke ali kakega drugega drevesa, da se potem posuši ali pa vsaj poškoduje. Spomladi mačijo lubje od dreves, režejo vrhove mladim smrekam, da se jim rast zatre. Največkrat pa ne pazijo na živino, da uide v škodo. Na paši otroci tudi večkrat kradejo: sadje, grozdje,

krompir i. dr. Vzgojitelji na take in enake nevarnosti radi pozabijo, pa ne poskrbe, da bi zabranili ali odvrčali nerodnosti. Dobro bi bilo, da bi šel včasih katehet, če prilika nanese, skrivaj pogledat na pašo, ako je vse v redu. Otroci imajo potem vsaj nekoliko strahu. V šoli pa naj se priporoča, da jemlje s seboj na pašnike katekizem in molek in da čas pametno porabijo za učenje ali pa za molitev.

V današnjem času nezmernosti in vživanja je neizogibno potrebno, da katehet z vsemi pripomočki pristudi otrokom pijančevanje, ter opiše pogubonosni vpliv strupenega alkohola. Sviri naj ne le pred žganjem in drugimi alkoholnimi pijačami, temveč tudi pred tobakom. Pri razlagi pete božje zapovedi ima priliko, da tudi iz verskega stališča zabranjuje vživanje alkohola in nikotina, ki rušita mladini nežni organizmu, pokončavata zdravje in imata zle posledice v telesnem in dušnem oziru. Kdor si škoduje na zdravju z alkoholom ali nikotinom, se pregreši zoper peto božjo zapoved, — to treba otrokom dopovedati!

Ni treba poudarjati, da mora pravi vzgojitelj navajati mladino tudi k dobremu, k čednosti, k zatajevanju, kadarkoli prilika nanese.

Na nekaj bi še opozoril, kar dostikrat kolikortoliko pohišuje otroke celega razreda. Vzgojitelj naj ne dopušča javnih tožba v šoli vpričo celega razreda. Dostikrat se pripete grdi in nenravni slučaji, ali sploh kaj takega, kar je bolje, da otroci ne vedo. Ako vstane učenec, pa toži očitno, tedaj se brez dvoma večinoma nad tem zgledujejo in pohišujejo. Take tožbe naj se zabranjujejo; otroci naj dobe zavest, da spadajo tožbe o pregrehah, ki niso javne in znane, med opravljanje, to je pa pregrešno, kar se z zgledom pojasni pri osmi božji zapovedi. Obenem naj pa se pouče, da so dolžni pač iz ljubezni do bližnjega naznaniti katehetu, ako vedo kaj grešnega ali krivičnega o svojih sošolcih, toda vedno le med štirimi očmi, ali pa natihoma pred poukom. — Isto velja tudi ozir kazni; če je otrok hudoben očitno, treba ga je disciplinirati očitno. Če krivda ni znana drugim, posvari ga na skrivnem, pripravi ga za dobro spoved.

Že zgoraj smo omenjali, da ima katehet pri peti božji zapovedi priliko, opozarjati na alkohol in nikotin, ki kvarita človeško zdravje. Umestno je pa, ako sploh večkrat daje navodila, kako paziti tudi na telesno zdravje. Saj je znano, da si otroci pogostokrat nakopljejo bolezen, ker spomladi polega'o na mrzla ali mokra tla, ali sede na mrzlem kamnu, ali razgreti in vroči pijejo mrzlo vodo. Ni dobro na vroče zobe piti mrzle pijače, ni varno metati se, ali vzdigovati pretežke stvari. Nezmerna jed in pijača ima vedno slabe posledice.

Duhovnik mora torej v šoli dobiti poleg časa za katekizem tudi prilike, da vzgojuje otroke za značajne, poštene ljudi, za pobožne kristjane.

::

Katehetski vestnik.

::

Pedagoški in katehetski tečaj na Dunaju.

(Konec.)

Drugi teden katehetskega tečaja na Dunaju. Udeležencev je bilo 483; za posamezna predavanja se je oddalo 400 vstopnic.

Prvi dan (nedelja, 23. februarja) je bil določen za to, da so se udeleženci prepričali o lepem in ubranem petju šolskih učencev po raznih dunajskih cerkvah. Popoldne istega dne so se zbrali veroučitelji v zavodu Kalasantincev. (Kongregacija pobožnih delavcev.) Glavni samostanski predstojnik P. Schwarz je najprej podal nekaj podatkov o bistvu kateheze pri vajucah. Poudarjal je, kako važno delo si je izbral zavod, ker zbira, vabi v svoje prostore mlade vajence, da jih ne zvažijo in zapeljejo socialni demokratje, ki se jim povsod laskajo in ravnaio z njimi, kakor z odraslimi. Prav vsled tega je delo med vajenci tem težje, ker je treba takorekoč z rokavicami okrog njih hoditi, da radi pridejo in svojevoljno ne izostanejo, kajti siliti jih nihče ne more. Takozvani »šolski ton« je pri njih izključen. Tudi ni msliti, da bi se verouk sistematično poučeval; obdelavati je treba aktualna vprašanja, ki so poučna in obenem potrebna.

Po dokončanih pojasnilih je prikoralo v dvorano kakih 200 čedno oblečenih vajencev, ki so vsled dostojnega obnašanja vsem dopadali. P. Schwarz je ponavljal z njimi nauk o sv. zakramentih in o sv. pokori. Pri posebni diskusiji se je vsestransko priznavalo, da je P. Schwarz mojstersko izvršil svojo nalogo.

Večernega zborovanja se je udeležilo obilno učiteljev in učiteljic; zanimalo jih je predavanje župnika Kundija, ki je razpravljial sledeče: Princip, ki naj vodi vzgojitelja pri njegovem delovanju, je ljubezen do otrok. To načelo najdemo pri vseh velikih pedagogih, v prvi vrsti pri Kristusu. Ljubezen združena s potrpežljivostjo in vztrajnostjo mora roditi najboljše sadove. Ljubezen ne sme biti pristranska, mora biti resna in naj velja samo blagru mladine. Živahna

pohvala in debata je sledila pristrānemu govoru. Navzoč je bil tudi ravnatelj Bergmann iz Draždan, ki je naslednji dan obdelal nalogo: »Zgodbe sv. pisma in vzgoja značajev«.

Razvijal je sledeče misli: Kar je dobrega na zemlji, prihaja od нравstvenih značajev. Vsak človek naj bi svojo notranjost tako uredil in uravnal, da si pridobi lastnost нравstvenega značaja. Mladino moramo torej vzgajati za značajnost; to je gotovo v prvi vrsti naloga katehetova. Verski pouk izvršuje in doseza ta vzvišeni smoter na ta način, da seznanja skoraj pri vsaki priliki mladino z najvzvišenejšimi in najlepšimi značaji starega in novega zakona, zlasti pa z vzor-značajem: z Jezusom Kristusom. — Škoda, da imamo v Avstriji za svetopisemski pouk odmerjenega tako malo časa! G. govornik je preračunal, da pride na enega učenca na Saksonskem v osmih letih šolskega obiska 1120 ur krščanskega nauka, v Avstriji pa samo 640 ur v isti dobi. V zdajnih razmerah je katehet prisiljen, da posamezne zgodbe trga iz celote ter tako dostikrat razruši ono celoto, ki dá šele pravi namen in pomen delujočim osebam, ki kaže značaje v celem obsegu. — Dobro zamišljenemu in z dokazi utemeljenemu govoru je sledilo dolgotrajno priznanje.

V naslednjih dneh so se vršile še razne vpoštevanja vredne razprave, n. pr.: O zanimanju učencev pri pouku, o apercpciji, kako negovati, gojiti in vzbujati veselo, dobro srce (Gemüt) in voljo. (Dr. Müller.) Predavatelj je najprej razložil, kaj je umevati v pojmu »Gemüt«, ki Slovenci zani pravzaprav nimamo izraza; morda bodo oporekali modroslovci, če rečemo: veselo, dobro srce. Da moremo komu prisoditi »Gemüt«, mora imeti: Čut za vzvišeno in ne le za vživanje, mora imeti ljubezen do bližnjega in tudi nekoliko živahnosti in humorja. Dr. Müller je bolj natančneje poučeval, kako naj se vzbujaa ljubezen do bližnjega. Na te-

melju pravoslovja je dokazal, da je ljubezen do bližnjega še nepopolna in nezadostna, če se kdo varuje, da ga ne žali, da mu ne stori nobene krivice. Ljubezen naj se udeještvuje po pravilu: »Kar hočeš, da ti drugi store, to jim tudi ti stori!« Referent je zaključil predavanje z nekaterimi pojasnili, kje, kdaj in kako naj se vadi otrok v ljubezni do bližnjega.

Omenjamo, da so tudi drugi teden katehetskega tečaja udeleženci prisostvovali praktičnemu poizkusu pri učencih III. meščanskega razreda v c. kr. sirotišnici. Javni kritiki se je izpostavil ravnatelj Bergmann, ki je razlagal zgodbo: »Apostoli pred velikim zborom« ter si je izbral v ta namen psihološko metodo. Poslušavci so bili edini v sodbi, da se je poizkus posrečil in da je bil izredno živahen. Oglasilo se je nato 15 govornikov, ki so prihajali z raznimi pomiselnimi. Referent je naglašal, da je imel nalogo pokazati, kako naj se vpliva in deluje pri svetopisemski uri za vzgojo in deluje pri svetopisemski uri za vzgojo značajev. Pripomnil je tudi naj avstrijski šolniki skrbe, da se skrči učna snov iz starega zakona, da se katehetom dovoli več ur, ker le potem je možno uspešno in metodično obravnavati zgodbe sv. pisma.

Zelo važnega pomena za sedanje čase je bilo tudi izvajanje monakovskega profesorja dr. Göttler-ja. Govoreč o temi: »Novodobne zmote in krščanski nauk«, je dokazal, da mora veroučitelj po eni strani učiti resnico, po drugi strani seznaniti mladino

tudi z zmotami in jih ovreči ter zavreči. Svobodomiselni svet dela propagando za nevero in za zmote, zato je potrebna taka propaganda resnice, ki vrže zmote ob tla in jih uniči. Mnogo navzočih se je oglasilo k razpravi, znamenje, da je referent opozoril na važno nevarnost. Umestna je bila opazka, da je treba ločiti zlasti ozir takih zmot ljudske, srednje, mestne in kmečke šole, da je treba vpoštevati lokalne razmere, časopise itd.

Preidemo nekatere manj važne obravnave ter omenjamo samo še sklepno zborovanje, pri katerem je župnik Minichthaler izpregovoril nekoliko nasvetov, »kako ravnati z otroci nevernih staršev«. Nehote mora katehet vpričiti cele šole omenjati n. pr. zmote socialnih demokratov, ne da bi jemal otrokom spoštovanje do staršev, ne da bi rabil žaljive izraze. Ako je treba take otroke disciplinirati, naj skrbi katehet, da bo ravnal strogo pravično in kazal le ljubezen. Posebno pozornost, skrb, potrpežljivost in ljubeznivost zaslužijo taki otroci v spovednici. Sploh se je treba prizadevati, da se jim bo cerkveno življenje priljubilo, prikupilo. Dobro je, da se časih pogleda po šolskih knjigah takih otrok. Katehet se bo prepričal, da imajo dostikrat knjige v zavitkih, ki otroke naravnost pohujšujejo in kvarijo.

Kakor prvi teden, se je tudi drugi zaključil z generalno diskusijo.

Pri skupnem sklepnem obedu so se čuli nagovori hvaležnosti in občnega priznanja.

Katehetski pripomočki.

Ogled sv. dežele. Že zadnjič smo priporočali, naj bi si vsaka šola pre-skrbela nazorilo, ki je rabi katehet pri nauku o Jeruzalemskem tempelju in mestu. Lepa podoba Jeruzalema z okolico, kakor tudi tempeljna samega se dobi v »Katoliški Bukvarni« za nizko ceno. Ker je pouk veliko bolj živahen in se posamezni dogodki iz življenja Jezusovega veliko bolj živo vtisnejo v spomin, ako bi mogel katehet vsak kraj, o katerem govori, predočiti tudi v podobi in ne le pokazati na zemljevidu, zato opozarjamo na lepo zbirko barvastih sličic, ki jih je izdala monakovska tvrdka C. Andelfinger & Cie. Sešitek obse-

ga 30 akvarelnih podob, ki so nekoliko večje kot navadne razglednice ter ima naslov »Bilder aus dem heiligen Lande«. Naroči se lahko tudi potom »Katoliške Bukvarne« ter stane 2 marki, v elegantni vezavi pa 3 marke. Slikarije, po katerih so posnete zmanjšane podobe, je izvršil neki umetnik, ki je spremljal nemškega cesarja, ko je popotoval po sveti deželi.

Enake podobice v obliki razglednic ima v zalogi tudi »Katoliška Bukvarna«; pripravne so torej za Reflektoskop.

V zbirki se nahajajo med drugimi sledeči kraji iz sv. dežele: Damask, Genzareško jezero in mesto Tiberias,

Nazaret, gora Tabor, gora Karmel in mesto Haifa, Jeruzalem, cerkev Božjega groba v Jeruzalemu, notranjščina te cerkve, vrt Getzemane, Via dolorosa, Oljska gora, Marijin grob, Betlehem, Betanija, Jeriho, kraj ob Jordanu, kjer je bil Jezus krščen, večer na Mrtvem

morju, Jafa, Sinajska gora in več drugih. — Svetovati bi bilo, naj bi tudi starši, botri, vzgojitelji uporabljali take in enake zbirke kot darila o priliki birme, ob godovnih dneih, za Božič, za pirihe itd. Otroci bi imeli pri tem veliko veselja, pa tudi koristi.

Zgledi, uporabni pri katehezi.

Zaščitnik prvoobhajancev. Prvo sveto obhajilo je za marsikaterega otroka odločivnega pomena za celo življenje, morda za vso večnost. Zato si prizadevajo dobri dušni pastirji na vso moč, da skrbno, vestno, vztrajno in umno pripravljajo mladino na ta najvažnejši dan v otroškem življenju. Inako pa se stori človeku, ko bere ali čuje, kako različnih in obenem vplivnih sredstev se poslužujejo drugod roditelji in vzgojitelji, ko pripravljajo svoje ljubljence na slovesnost prvega sv. obhajila. Omenjamo n. pr., da izdajajo marsikje (Kempen, Düsseldorf) za prvoobhajance posebne časopise, ki izhajajo samo tisti čas, ko se vrši priprava za prvo sv. obhajilo in ki imajo ta namen, da pomagajo katehetu in da vzbujajo v srcih prvoobhajancev ljubezen do Jezusa v najsv. zakramentu in da goje druge čednosti, ki naj bi se mladina v njih odlikovala. — Večji narodi si lahko privoščijo vsakojake posebnosti; povsod se mi Slovenci ne moremo z njimi kosati.

V našem listu hočemo pač od časa do časa tudi ozir prvega sv. obhajila prinašati primerna navodila in nasvete, ki naj bi kolikorotoliko olajševali prizadevanje katehetovo o priliki pripravljanja za prvo sv. obhajilo.

Za enkrat hočemo opozoriti na patrona in zaščitnika prvoobhajancev: **sv. Tarcizija**. Življenje mladeniškega mučenca utegne biti bolj ali manj znano, vendar hočemo tudi tukaj v kratkih potezah označiti, zakaj je postal sv. Tarcizij zaščitnik prvoobhajancev. Obenem omenjamo, da se dobe tudi prav lične podobice sv. Tarcizija, držacega sv. hostiijo na prsih; izvršila jih je neka pariška tvrda in so se dobivale svoj čas v prodajalnici »Katoliškega tiskovnega društva« v Ljubljani. Preskrbele se bodo tudi sedaj, če se bo po njih povpraševalo.

Malo je tako ganljivih prizorov, kakor oni iz življenja sv. Tarcizija, ki nam slika mučeniško smrt njegovo vsled ljubezni do Jezusa v najsv. zakramentu.

Leta 304 po Kr. so bili kristjani v Rimu še vedno v nevarnosti pred pogani. Ob času, ko je sv. Tarcizij izdihnil blago dušo v objemu Najsvetejšega, je bilo v rimskih tennicah zaprtih 20 vernikov, ki so bili obsojeni, da jih drugi dan vržejo v hrano divjim živalim. Toda junaški spoznavalci vere Kristusove se niso strašili muk; le eno željo so imeli, da bi namreč bili pred smrtjo še pokrepčani s sv. popotnico. Toda upanja niso imeli, ker so bili strogo zastraženi.

Prav v istem času pa so se zbrali drugi verniki v katakombah k skupni molitvi in k najsv. daritvi. Po sv. maši so se posvetovali, kdo bi mogel nesti sv. R. T. v ječo k ujetnikom. Poguma ni manjkalo; toda preden se je mogel kdo oglasiti, stopi 13-letni akolit Tarcizij pred duhovnika ter prosi, da bi mu zapupal sv. hostiijo.

»Ti si premlad, moj sinko,« nagovori duhovnik pogumnega mladeniča. »Mladost moja bo najboljše varstvo Najsvetejšega,« pravi Tarcizij; »nikar mi ne odrecite te sreče!« Solze so zalile dečkove oči, ponudil je roki, da bi mu zapupali najsv. skrivnost.

Duhovnik se ni mogel več ustavljati. Vzel je najsv. zakrament, ga zavil v dvojni prt, kakor je bilo takrat običajno, ter ga izročil mladeniču z besedami: »Pomisli, kako dragocen zaklad boš nosil; izogni se med potjo vseh javnih in močno obiskanih prostorov!« »Raje hočem umreti, kakor izdati svetost,« to so bile zadnje besede mladeničeve, ko je skril sv. R. T. pod svoj plašč in zapustil podzemeljske prostore.

Z resnobo odraslega človeka je korakal Tarcizij po rimskih ulicah s prekrižanima rokama na prsih.

V neki ulici ga ustavi bogata gospa, stoječa pred svojo hišo. Deček z lepim, a resnim obrazom jo je zanimal. Vpraša ga, kako mu je ime. »Jaz sem Tarcizij, sirota.« je odgovoril in hotel dalje. Toda gospa ga zadržuje, rekoč: »Če si sirota brez očeta in matere, ostani pri nas, vzeti te hočem za svojega«. Sedaj ne morem, imam važno pot in ne smem zamuditi nobenega trenutka; morda pridem jutri, če bom še živ.« Gospa gleda začudeno za dečkom, ne vedoč, kam in zakaj se mu tako mudi...

Pot mladeniča pripelje mimo javnega igrišča, kjer se je hrupno zabavala rimska mladina. Tarcizij hoče dalje iti, toda ustavi ga večji deček ter ga povabi, naj se z njimi igra. »Ne morem zdaj, imam važno opravilo.« se opravičuje Tarcizij. »Pa moraš,« veli mu oni, ki se mu je na obrazu bralo, da je nepridiprav. Ker se Tarcizij le brani, postanejo radovedni še drugi paglavci, se mu približajo in silijo vanj, rekoč: »Kaj pa imaš tukaj pod plaščem, da tako tiščiš? Gotovo kako skrivno pismo? Daj sem, bomo mi spravili, da se ne pokvari med igro!« V tem trenutju je stegnil nekdo roko, da bi mu vzel zavitek. »Ne, tega ne smem pokazati,« se brani Tarcizij. Toda, če se je bolj branil, bolj so tiščali vanj, se rivali krog njega in ga suvali.

V tem se je nabrala cela množica radovednežev okrog gruče; med njimi je bil tudi neki odpadnik Tulvej, ki je zakričal: »Ali ne veste, kdo je to? To je krščanski osel, ki nosi skrivnost.« Te besede so kar razdražile množico; vse je vpilo: »Pokaži skrivnost, daj sem zavitek!« »Nikdar, dokler živim.« dě Tarcizij pogumno. Pri teh besedah ga udari neki kovač z železom po glavi, da se zgrudi brez zavesti na tla, z rokama pa še vedno tišči sv. R. T. na prsih. Ravno so mu hoteli iztrgati sv. skrivnost, kar se zaleti mednje krščanski vojak Kvadratus ter jih razmeče na desno in levo. Poznal je Tarcizija, slutil je tudi, za kaj se gre, zato se je izkazal kot krščanskega junaka, nihče se mu ni ustavljal. Skloni se k Tarciziju, ki je bil ves s krvjo oblit in zatečen, ter ga ljubeznivo vpraša: »Ali ti je hudo, Tarcizij?« »Nič ne skrbi zame,« pravi Tarcizij, »toda jaz nosim sv. skrivnosti, spravi jih na var-

no!« Vojak zadene mladeniča v svoje naročje z vsem spoštovanjem, saj ni imel poleg sebe le nedolžnega fantiča, ampak Gospoda samega.

Nemoteno je nosil Kvadratus ljubekega mladeniča; med potjo ga ustavi samo zgoraj omenjena gospa, ki pristopi bliže, da bi videla nenavadni prizor. »Ali je mogoče,« zavpije in stopi nazaj. »To je Tarcizij, ki sem ga pravkar videla. Kdo je počel to hudodelstvo?« »Brezbožneži so ga napadli,« pravi vojak, »ker je kristjan.«

Deček odpre oči, pogleda gospo, se nasmehne in izdihne. Gospa se je kmalu nato dala krstiti. Vojak pa je nesel dečka k duhovniku, ki mu je bil izročil sv. skrivnost. Zjokal se je starček, ko je mrtvemu dečku odstranil še vedno na prsih prekrizani roki in vzel izpod plašča Najsvetejše. — Telesni ostanki sv. Tarcizija so pokopani v cerkvi sv. Silvestra v Rimu.

Za prvo sv. obhajilo. V prodajalni »Katoliškega tiskovnega društva« v Ljubljani so na ponudbo mali lističi (štiri strani) v velikosti »Šolskega molitvenika« z naslovom »Sklepi, ki sem jih daroval Jezusu pri prvem sv. obhajilu«. Srca dobrih otrok, ki premejo Jezusa prvič pri sv. obhajilu, so mehka, voljna in darežljiva. Ako katehet otrokom naroča, naj napravijo o priliki prvega svetega obhajila kak dober sklep iz ljubezni do Jezusa, si sami ne bodo znali in mogli veliko pomagati. Ti lističi pa imajo natisnjenih 10 sklepov, ki se ozirajo na vsakdanje dolžnosti otrokove in ne zahtevajo od njih pravzaprav nič posebnega; vendar pa jim pomorejo v poznejši dobi, ako jih večkrat ponove, da ne bodo zabredli v največjo nesrečo ali pa si bodo vsaj poživili spomin na presrečni dan prvega sv. obhajila. Sodimo, da omenjeni sklepi gotovo dosežejo vsaj pri nekaterih svoj namen. Listki so tako prirejeni, da jih otrok lastnoročno podpiše, potrdi jih pa katehet, ki zapiše tudi dan in kraj prvega sv. obhajila.

Ista prodajalna postreže tudi z raznovrstnimi priprostimi, a tudi umetniškimi podobicami in podobami s slovenskim besedilom — za priliko prvega svetega obhajila.

Raznoterosti.

Hrvatski in slovenski veroučitelji pri skupnem delu.

Odbor D. S. K. se je sešel dne 26. marca k seji v važni zadevi. Hrvatsko katehetsko društvo je po svojem predsedniku dr. Jambrečkoviču poslalo povabilo, naj bi se društvo slovenskih katehetov udeležilo prihodnjega katehetskega tečaja, ki se bo vršil v Splitu prve dni septembra. Odborniki so soglasno pritrdili tej želji in predlogu, naj se tečaj nazivlje »Hrvatsko-slovenski pedagoško-katehetski tečaj«. Delovalo se bo, da bodo Slovenci častno zastopani. D. S. K. pošlje tudi dva govornika, da bosta sporazumno z osnovatelji tečaja prevzela primerno stvarino za svoja referata. D. S. K. je stopilo v dogovor s hrvatskimi kateheti, da se določi čas, spored in okvir tečaja. Opozarjamo članke katehetskega društva že sedaj na to velevažno prireditve, ki ima namen zblížiti Slovence in Hrvate v najvažnejši in najpotrebnejši panogi — na polju duhovskega delovanja. Vsak katehet naj bi porabil morebitne počitnice za izlet, ki mu bo združil zanimivo s poučnitvi.

Šestí sestanek slovenskih katehetov.

Dne 1. aprila je na rednem mesečnem shodu predaval katehet Janko Mlakar o učnem načrtu za verouk na ljudskih šolah. Razdelitev obširne tvarine za posamezne razrede in za posamezne oddelke je brez dvoma ena prvih nalog, ki jih ima izvršiti katehetsko društvo. Načrt, ki je doslej še veljaven v ljubljanski škofiji, je z ozirom na sedanje učne knjige neizvedljiv. Izpušča se in striže, jemlje se nekaj tukaj, nekaj tam, a dostikrat brez prave zveze, brez sistema. Kar se zdi enemu zelo važno, to morda drugi zavrača kot nepotrebno ali malenkostno. G. referent je najprej navajal nekatere splošne misli o učnem načrtu, ki naj bi ne bil le nagrabek določenih vprašanj, ampak nekaj kaži-pot, kako priti do potrebnega uspeha in kako obdelati kolikormoč praktično celotno učno snov. Katehet se mora povsod prilagoditi krajevnim razmeram ter vpoštevati dejstvo, da je na vsaki šoli precejšnji del takih otrok, ki se doma sploh ne uče katekizma, ker jih starši s'lijo k delu ali jim pusté vse prosto, ali pa jim celo zabranjujejo učenje krščanskega nauka. Kar se v šoli nauče, to znajo. Z ozirom na to se je treba ome-

jiti na najpotrebnejše in skrbeti, da se bo ura krščanskega nauka otrokom priljubila.

G. predavatelj je po splošnih opazkah prebral in kratko razložil podrobni učni načrt za III. razred. Ta načrt naj bi bil podlaga in nekako merilo za načrte drugih razredov. Vsa tvarinja je razdeljena na okroglo 70 učnih ur; za ponavljanje bi ostalo k večjemu 5 ur. Da je možno snov, ki naj bi se predelala v III. razredu, razložiti in izprašati v 70 urah, je treba mnogo krajšati, marsikaj predelati, marsikaj sprejeti že kot znano; izkušenemu katehetu to ne bi delalo toliko težav, pač pa začetnikom in vsem, ki jim kateheziranje ne gre prav od rok, — dokler namreč ne dobimo katekizma, ki bo v tem smislu urejen in izdelan.

Delo s podrobnim učnim načrtom se je na ta način začelo in se bo prihodnjič nadaljevalo. V zanimivo razpravo so že pri tem sestanku posegali razni gospodje. n. pr. kanoniki Karlin, Kalan, Krž.č., dekan Schweiger, duh. svetnik S. Zupan, kateheta Čadež, Smrekar i. dr. Zlasti o memoriranju takozvanih »molitvic« so bili udeleženci v nesoglasju. Vljudno vabimo k prihodnjemu sestanku dne 6. maja.

Grobokopií nravnosti.

Po mnogih krajih, zlasti po velikih mestih, se dandanes mladina sistematično pokvarja in pohujšuje. Dobičkaželjnost in trgovska špekulacija je javno moralo docela skvarila in uničila. Kako malo se briga dandanes trgovstvo za dostojnost in vest, dokazujejo razna izložbena okna velikih in tudi malih trgovin. Slike, podobe, razglednice, ki predstavljajo nemoralnost, ki vzbujajo pohot in vlečejo v nebrzdanost, ilustrirane knjige, ki imajo očitvidno nenravní namen, — so prišle v naših krajih in trgovinah kar v navado. Drugod občinstvo ni tako mrzlo in potrpežljivo in ne trpi kar meni nič tebi nič takega javnega pohujšanja; če drugega ne, smili se jim nedolžna mladina, kateri se prav s takimi slikami vlije prvi strup nenravnosti v neomadežana srca. Vsak treznomisleč in pameten družinski oče bi moral spoznati, da se tudi pri nas čednost in nravnost izpodkopaže z nenravnimi predmeti v izložbenih oknih. Če se oblastveni organi ne zmenijo za to, če postava take reči

dovoljuje, potem naj bi se zganili očette, naj bi se ojunačile matere, pa naj bi protestirale proti javni korupciji, proti javnemu kvarstvu. V Monakovem n. pr. se je že pred več leti osnovalo društvo, ki ima namen boriti se proti takemu pohujšanju. Na tisoče in tisoče članov s cele Bavarske že šteje to društvo, ki epozarja oblastva na razne dvomljive trgovine, ki skuša doseči, da se take trgovine bojkotirajo. Možje izmed priprosteга ljudstva, možje učeni, duhovniki, zdravniki, vzgojitelji, — vsi so se združili v obrambo nedolžne mladine.

Kaj pa pri nas? Ustanavljajo se društva za varstvo mladine, lečiti hočejo ostruplieno mladino, na drugi strani pa podpirajo, ali vsaj puste na miru one, ki kuhajo in prodajajo in ponujajo strup nedolžni deci. Če bo javna oblast trpela, da bodo brezvestni trgovci zamorili čut sramežljivosti v naši mladini, potem naj se le ustanavljajo društva za varstvo mladine, vedno več jih bo treba, pa ne bo nič pomagalo.

Naj se sklicujejo moderni umetniki na katerekoli umetelske postave, mi katoličani, ki poznamo nauk o izvirnem grehu, ki nam je Bog dal zapoved krščanske čistosti in dostoinosti, stojimo in moramo stati na drugem stališču, nego poganski Grki. Toda če občudujemo Grke, poslušajmo tudi globokega miselca starega veka in velikega Grka Aristotelesa, ki pač temeljito ovrže moderne zagovornike nuditete. Tako je pisal: »Pamet veleva, da odstranimo od oči in

nšes mladine že v zgodnji dobi vse, kar je svobodnega človeka nevredno. In če kaj, bi morala postavodajavna oblast iztrebiti iz mesta vsako nedostojno govorjenje, kajti tako besedovanje ima gotovo za posledico nenravno dejanje zlasti med mladino, ki naj kaj nedostojnega nikar ne sliši. Ako se torej kdo v besedi ali dejanju nenravno pregreši — naj ga zadene državljanska kazen na časti, ali naj se mu naloži telesna kazen; če je pa že v letih, naj se z njim ravna kot s sužnjem, kajti obnašal se je kot suženi. Ako se že borimo zoper nesposodobno govorjenje, velja ta naša borba tembolj nenravnim podobam in slikam. — Oblast naj torej pazi, da se kaj takega nikdar ne upodablja in ne slika. Prav tako naj postava zabrani, da se mladina ne bo udleževala ne šaloiger, ne enakih predstav, dokler ni dosegla primerne starosti...«

Kaj poreko na to naši moderni »prijatelji mladine«, ki menijo, da se mora deca že zgodaj privaditi na nuditeto, da se mora poučiti o seksualnosti, da postane tako čimpreje sužnja živalskim instinktom!?

Poganski Aristoteles vendar ni bil »klerikalec« ali kaj podobnega!

Izpregovorili smo prvo besedo v svarilo mladinskim polhujšlivicem in v opomin postavljene oblasti, ki naj čuva našo deca. Ostali pa ne bomo pri pohlevni prošnji.

Šolske vesti.

Kot zastopnika deželnega odbora sta v c. kr. deželni šolski svet kranjski izvoljena gg. dr. Evgen Lampe in dr. Ivan Šusteršič.

Novi c. kr. okrajni šolski nadzorniki za Kranjsko. Imenovani so gg.: Anton Maier za slovenske ljudske šole v Ljubljani; Franc Gabršek za okraja ljubljanska okolica in Kamnik; Ivan Janežič za okraja Kranj in Radovljica; Ludovik Stiasny za okraja Krško in Litija; Jožef Turk za okraja Novo mesto in Črnomelj; Ivan Thuma za okraja Logatec in Postojna; Rudolf Peerz za nemške ljudske šole v okrajih Kočev-

je, Rudolfovo in Črnomelj; Albin Belar za ostale nemške ljudske šole na Kranjskem.

Umrl je dne 8. marca t. l. v Dolenji vasi pri Ribnici nadučitelj g. Fran Gregorč. Rojen je bil v Idriji leta 1862. Služboval je v Metliki in Dolenji vasi. — V Ljubljani je umrla dne 9. marca t. l. učiteljica ga. Olga Kobau-Gasperrin.

Dopust zaradi bolezni so dobile gdč. Izabela pl. Födriansperg, gdč. Karolina Domianovič, učiteljica na Koroski Beli, učiteljica v Ihanu gdč. Suzana Baloh, učiteljica na Viču gdč. Ana

Podrekar, nadučiteljica dekliške šole v Novem mestu gđc. Marija Clarici, učiteljica v Dolenjem Logatcu gđc. Marija Palme, učiteljica v Semiču gđc. Ana Fabjan, nadučitelj na Raki g. Fran Lunder in učiteljica na slov. dekliški šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani gđc. Avgusta Matanovič.

Osebnostne vesti. Naslov profesor je dobil č. g. Luka Arh v knezoškofijskih zavodih v Št. Vidu. — Naučni minister je ravnatelj državne ljudske šole v ulici Fontana v Trstu, g. Adolfa Brunnelchenerja, povišal »ad personam« v VIII. činovni razred. — G. Ivan Vogelnik, ki je svoj čas služboval na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji in je sedaj v c. kr. osrednjem čipkarskem tečaju na Dunaju, je bil s 1. aprilom t. l. pomaknjen v VIII. činovni razred.

V začasni pokoj gresta g. Anton Krže, učitelj v Babinem polju in gđc. Amalija Kotlušek, učiteljica v Gorenjem Logatcu. — V pokoj gre nadučitelj g. Lenart Voglar v Spodnjem Dravbergu. — Vpokojen je šolski nadzornik v Gospiču na Hrvaškem, g. Davorin Trstenjak. — G. Domicijan Serajnik, nadučitelj na Črni gori pri Ptujju je na svojo prošnjo umirovljen. — V pokoj gre ravnatelj goriškega gimnazija gosp. Friderik Simzig. — V začasni pokoj je šel g. Josip Franko, nadučitelj v Št. Petru pri Novem mestu.

Nerazdeljen dopoldanski pouk uvedejo od 1. junija do konca šolskega leta na vadbniških moškega in ženskega učiteljskih in na ljudskih šolah v Ljubljani.

Sklep šolskega leta bo vsled ministrske odredbe na vseh srednjih šolah v soboto, dne 4. julija t. l. Isti dan sklenejo tudi vse ljudske in meščanske šole, ki so v krajih, kjer so srednje šole.

Učiteljske izpremembe. (Kranjsko.) Definitivno so nastavljeni: v Senožcah gđc. Katarina Smerdn, v Juršičah gđc. Štefanija Pečar, v Št. Lovrencu ob Temenici gđc. Josipina Majde, v Hinjah ga. Marija Marok-Sedej, v Hrvaškem Brodu g. Fran Zagorec; za nadučitelja na Jesenicah g. Josip Sedlak, nadučitelj v Loškem potoku, v Ribnici g. Teoder Betriani, v Loškem potoku gđc. Marija Zagorjan, v Sodražici g. Matija Žitko, v Godoviču gđc. Marija Jelenc, v Starem Logu na Kočevskem gđc. Erika Kastrevc in g. Josip Kraula nd. Za kateheta na mestnih šolah v Ljubljani je imenovan

g. P. Regalat Čebulj. Za provizorično učiteljico v Starem trgu je imenovana gđc. Rosa Jovan za suplentko v Semiču pa gospodična Ana Erzín. Za provizorično učiteljico na Brezovico pride gospodična Ernestina Blaznik, doslej pri Devici Mariji v Polju. Za suplentinjo v Dolu je imenovana gđc. Olga Poženel, dosedaj suplentinja v Dobropoljah. Za provizorično učiteljico v Bučki je imenovana gđc. Terezija Juvanec, dosedaj suplentinja na Studencu; vodstvo šole v Bučki je podeljeno tamošnji učiteljici gđc. Ani Vavken. Namesto obolele učiteljice gospe Ljudmille Pleničar-Kapus v Kropi je imenovana za suplentko gđc. Franja Bedenk, dosedaj učiteljica v Srednji vasi v Bohinju. Za suplentko na Koroški Beli je imenovana provizorična učiteljica v Loškem potoku gđc. Ivana Merhar, ja suplentko v Ihanu pa dosedanja pomožna učiteljica v Mengšu gđc. Gizela Ušeničnik. Učiteljica na Breznici gđc. Ana Grudnik je prestavljena v Trebnje in pride na neno mesto pomožna učiteljica v Bohinjski Bistrici gđc. Uršula Petočnik. Pomožna učiteljica v Kokri gđc. Amalija Jeglič je imenovana za definitivno učiteljico na Dovjem, provizorična učiteljica v Mavčičah gđc. Amalija Štebi pa za provizorično učiteljico in voditeljico v Kokri. Gđc. Marija Likar, suplentinja v Cerkljah, je imenovana za provizorično učiteljico v Mokronogu, g. Friderik Wurner, suplent na Raki, za provizoričnega učitelja v Škocjanu in gđc. Ana Golli absolvirana učiteljska kandidatinja v Ljubljani, za suplentinjo na Raki. Kot volonterki na 1. mestni deški ljudski šoli, oziroma na mestni nemški dekliški šoli v Ljubljani sta pripuščeni izprašani učiteljski kandidatnji gđc. Antonija Štamenčar in Vita Kersnik. Za suplentko na Viču je imenovana gđc. Marija Košak iz Pölhovega Gradca. Učiteljica gđc. Vilma Vidic je prestavljena v Škofjo Loko, ker je mesto v Naklem zopet nastopila gđc. Eleonora Dev, ki je bila na dopustu. Za suplentko v Št. Petru pri Novem mestu je imenovana gđc. M. Gromovnik, vodstvo šole pa je začasno podeljeno učiteljici gđc. Mariji Aschmann. Suplentka v Radečah gđc. Ljudmila Abram je imenovana za provizorično učiteljico v Št. Vidu pri Zatični, suplentka gđc. Ana Elsnér pa za provizorično učiteljico na Vačah, za

suplentko na dekliški šoli v Novem mestu izprašana učiteljska kandidatinja gđe. Alojzija Skale, začasno vodstvo dekliške šole v Novem mestu pa prevzame učiteljica gđe. Gizela Ekel. Suplentinja v Dolenjem Logatcu gđe. Ivana Simčič je imenovana za provizorično učiteljico v Starem trgu. Za suplentinjo v Dolenjem Logatcu je imenovana gđe. Leopoldina Kogoj iz Žužemberka. Absolvirana učiteljska kandidatinja gđe. Zojica Tscherné za provizorično učiteljico v Toplem vrhu. Za suplentko na mestni dekliški osemrazrednici pri Sv. Jakobu v Ljubljani je imenovana izprašana učiteljska kandidatinja in šolska praktikantinja gđe. Erna Rozman. Učiteljica v Šiški gđe. Marija Brolih je imenovana za provizorično učiteljico v Telčah. Provizorični učitelj deške šole v Kočevju g. Josip Rošičky se je prostovoljno odpovedal svoji službi.

(Štajersko.) Kot nadučitelja sta nastavljena pri Sv. Bolfanku v Slovenskih goricah g. Friderik Marinič, dosedaj učitelj pri Sv. Marku, in gosp. Henrik Schell v Zrečah. Definitivni so postali: pri Sv. Marjeti na Pesnici g. Jernej Černko, dosedaj učitelj v Jarelini, v Poljčanah g. Friderik Lešnik, dosedaj učiteljski suplent istotam. Predstavljen je učitelj g. Jožef Krajnc iz Petrovc v Sv. Martinu na Paki in gđe. Antonija Valenčič iz Sv. Martina na Paki v Petrovc. Kot definitivni učitelj pri Sv. Miklavžu blizu Ormoža je nastavljen g. Karol Pinterič. G. Josip Peitler je imenovan učiteljem-voditeljem na Muti.

Tečaj za učitelje meščanskih šol. Naučno ministrstvo je dovolilo, da se priredi v šolskem letu 1908/09 na ljubljanskem učiteljskem kurzu za učitelje meščanskih šol s temi-le predmeti: pedagogika (2 uri na teden), nemški jezik (3 ure na teden), slovenski jezik (3 ure na teden), zemljepis (3 ure na teden) in zgodovina (3 ure na teden). Tega kurza, ki se vrši celo šolsko leto 1908/09, se smejo udeleževati slušatelji in slušateljice. Za sprejem je potreben dokaz vsaj z dobrim uspehom prebite zrelostne preizkušnje za učiteljska. Prosilci, ki so usposobljeni za obče ljudske šole, imajo prednost. Z izpričevalom učne usposobljenosti, oziroma zrelostnega izpita opremljene oglase za sprejem je pošiljati potom okrajnega šolskega sveta do konca meseca julija t. l. ravnateljstvu c. kr. učiteljskega v Ljubljani.

Okrajne učiteljske konference. Za radovljiski okraj se bo vršila dne 4. julija t. l. v Radovljici in sicer v proslavo 60-letnega vladanja našega cesarja. Spored: 1. Ob 10. uri dopoldne sv. maša v proslavo 60-letnega vladanja našega cesarja. 2. Slavnostni govor. Govori nadučitelj g. Andrej Grčar. 3. Pook gluhonemih. Referenta določi c. kr. deželni šolski svet. 4. Spisje v I. in II. šolskem letu. Referent učitelj g. Ivan Šega. — Za kranjski okraj bo dne 8. julija t. l. v Kranju. 1. Ob pol 10. uri maša za cesarja v spomin njegovega 60-letnega vladanja. 2. Slavnostni govor. Govori ravnatelj g. Ivan Pezdič. 3. Biološka metoda. Referenta določi c. kr. deželni šolski svet. 4. Metodično postopanje pri oblikoslovnem pouku z ozirom na dejanske potrebe. Poroča nadučitelj g. Franc Luznar.

Razpisane učiteljske službe. (Na Kranjskem.) V litjskem okraju je razpisano učno mesto na dvorazredni ljudski šoli v Velikem gabru in voditeljska mesta na enorazrednicah v Št. Lambertu, Polšniku in Prežganju v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo predpisanim potom do 19. apr. 1908. na c. kr. okr. š. sv. v Litiji. — Na štirirazredni ljudski šoli v Sodražici se razpisuje učiteljsko mesto v stalno nameščenje s pristavkom, da imajo prednost moški prosilci. — Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom predložijo do 10. majnika 1908. Prosilci, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnim zdravniškim spričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za šolsko službo. — C. kr. okrajni šolski svet v Kočevju, dne 31. marca 1908. — Na deški meščanski šoli v Krškem je s pričetkom šolskega leta 1908/09 stalno popolniti učno mesto za prirodnoznanstveno strokovno (drugo) skupino. Prošnje do 20. aprila 1908 na c. kr. okr. šolski svet v Krškem. — Na dvorazrednici v Bučki je razpisano nadučiteljsko mesto, na enorazrednicah v Branskem Kalu, Svibnem in Telčah voditeljsko mesto in na trirazrednici v Škocijanu učno mesto v stalno, oziroma začasno nameščenje. Prošnje do 19. aprila 1908. na c. kr. okr. šolski svet v Krškem. — Na enorazrednici v Babinem polju je razpisano učno mesto v stalno nameščenje. Prošnje do 23. aprila 1908. na c. kr. okr. šolski svet v Logatcu. — Na štirirazrednici v Gorenjem Lo-

gateu je razpisano učno mesto v stalno nameščenje. Prošnje do 23. aprila 1908. na c. kr. okr. šolski svet v Logatcu. — Na enorazrednici v Kopanju je razpisano mesto učitelja-voditelja v stalno nameščenje. Prošnje do 25. apr. 1908 na c. kr. okr. šol. svej v Ljubljani.

Natečaj. Na mestni slovenski dekliški osemrazrednici v Ljubljani je stalno popolniti službeno mesto učiteljice. Prošnje do 10. maja 1908 na c. kr. mestni šolski svet v Ljubljani. — Na trirazredni deški meščanski šoli v Postojni so s pričetkom šolskega leta 1908/09 stalno popolniti sledeča učna mesta: eno učno mesto za jezikovno-zgodovinsko strokovno skupino, eno učno mesto za prirodoznansko strokovno skupino, eno učno mesto za matematično-tehnično strokovno skupino. Z navedenimi mesti so združeni sledeči prejemki: letna plača 1800 K, oziroma 1600 K in 1400 K, dalje pravica do šest starostnih doklad po 10% glavnep lače. Prošnje do 1. maja 1908 na c. kr. šolski svet v Postojni.

Usposobljenostne preizkušnje za občje ljudske in meščanske šole se pri-

čno pri c. kr. izpraševalni komisiji v Kopru dne 4. maja t. l. Prošnje morajo biti vsaj do konca aprila t. l. v rokah komisije.

Pri c. kr. izpraševalni komisiji za občje ljudske in meščanske šole v Gorici se prično usposobljenostni izpiti dne 11. maja t. l. ob 8. uri zjutraj. Pravilno opremljene prošnje je vložiti pri ravnateljstvu izpraševalne komisije najkasneje do 30. aprila t. l. — Izpiti za ženska ročna dela in za vrtnarice se prično pozneje, a so dotične prošnje vendar vložiti do zgoraj omenjenega roka pri ravnateljstvu c. kr. učiteljšča v Gorici.

Nova šola. Štajerski deželni šolski svet je v svoji seji dne 26. marca t. l. sklenil ustanoviti enorazredno ljudsko šolo v Škalskih Cirkovcih.

Povišanje takse za maturo. Za javne dijake je znašala doslej maturitetna taksa 12 K, za privatiste in eksterniste pa 36 K. Odslej bo znašala za javne dijake 20 K, za privatiste in eksterniste pa 50 K. Plačati jo bo pred pismeno maturo. Kdor izmed javnih dijakov je oproščen šolnine polovično ali popolnoma, je te takse oproščen v istem razmerju.

Slovstvo in glasba.

Dr. J. Bezjak: **Didaktika. Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli.** Izdala »Slovenska Šolska Matica«, 1906. 1907. Str. 370. — Kocka je padla! Dobili smo vendar enkrat knjigo, ki jo je živo pogrešal vsak učitelj, ki poučuje slovenščino. Ni dvoma, da je materinščina poleg verouka, kakor piše tudi naša knjiga (»Sklep«), »najglavnejši predmet ljudskošolskega pouka, ki mu mora učitelj posvečevati vse svoje duševne moči«. In vendar doslej skoro nismo imeli svetovavca na tej prevažni poti. Zato so le premnogi tavalji v temi, iskali izhodov, poskušali na svojo roko ...

Če pomislim nazaj v svoja ljudskošolska leta v roistni vasi, se še zdaj živo spominjam, kako smo se šolarčki bali ponedeljka, ko je bila prvo uro zjutraj na vrsti »slovenska slovnica«. Kakor da bi šli v mesnico! Žalostni smo sedeli na širokorazraščeni koreninah stoletne lipe pred šolo, ponavljali, da je stavek »misel z besedami povedana« ter s stra-

hom pričakovali, kdaj bo ura v zvoniku udarila tričetrt na osem! Nasproti pa kako prijetno je bilo v slovenskih urah, ko sem prišel v Ljubljano v 4. razred pod ravnatelja Močnika! Kako smo obdelovali slovnico, ne vem, a to mi je dobro v spominu, da nam je od časa do časa povedal (prav kakor učitelj v de Amicisovem »Srcu«) kakšno daljšo povest, ki smo jo potem zapisavali, v kolikor smo si jo zapomnili, v zvezek. In dobro vem, da sem tisto leto na ta način popisal par obsežnih zvezkov, in zdi se mi, da, kolikor imam v oblasti slovenski slog, sem si ga takrat pridobil nekako nezavedno. — Kako se v srednjih šolah, zlasti v nižjih razredih, vsak učitelj boji slovenščine, je znano. Kakor pastorka je često. Da bi jo dosledno en učitelj podučeval vsaj v vseh razredih nižje gimnazije, se menda nikjer ne zgodi; smatra se za najlažji predmet, ka-li, ker jo podučujejo često nefilologi. In potem ni čuda, če se pouk ljube materinščine giblje v takih nasprotjih: eno leto Jane-

žičeva slovnica z vsemi zgledi, z vsemi pravili; drugo leto pride drug učitelj, ki slovnico zanemarija popolnoma, goji pa morda samo pesnice, ki jih morajo učenci deklamovati cele ure; in zopet tretji si stvar še bolj olajša s tem, da prinaša seboj kako večje beletristično delo, ki ga bero skupno v šoli, časih ves tečaj (n. pr. Cegnarjevo »Babico«, ki smo jo brali v nekem razredu skozi celo leto, poleg tega pa deklamovali, kar je komu prišlo na misel.)

Z Bezjakovo didaktiko slovenskega učnega jezika je sedaj pot jasno začrtana, ki naj po njej hodi vsak učitelj slovenščine, da ne bo ene strani pouka gojil preveč na škodo drugih, ampak vse enakomerno po njihovi važnosti. Najvažnejše in seveda tudi najdaljše (str. 116—347) poglavje v tej didaktiki je peto, ki uči, kako naj učitelj obdeluje čtivo; in pri tem mora z enako ljubeznijo gojiti in obsezati četvero opravilo: čitanje (str. 119—230), slovnico (str. 231—254), pravopis (str. 255—266) in spiseje (strani 266—347). Škoda bi bilo pozabiti zlatih pravil, ki jih g. pisatelj podaje o teh štirih stebrih slovenskega pouka! Morda sploh čitatelj najboljše stori, da gre kar in »medias res« ter prične študirati takoj V. poglavje knjige, ostalih sedem pa prihrani za nazadnje; nekatera namreč iz omenjenega V. poglavja lahko sam izvaja (poglavje VI. »o učni obliki in učnem načinu« ter pogl. VII. »učne slike«, str. 348—367), druga pa so v knjigi ali samo zaradi znanstvene temeljitosti (tako I. poglavje, kjer imaš zgodovinski pregled tistega četverega opravila, ki govori o njem poglavje V.), ali pa je poglavje, ki naj učitelja navduši in navdušuje (pogl. II. »smoter jezikovnega pouka«, kjer g. pisatelj govori o vplivu materinščine na srce, voljo, razum, domišljijo), ali pa je poglavje v knjigi, ki je namenjeno v prvi vrsti učni oblasti, ozir. pisateljem čitank (poglavje III. »izber in razvrstitev čitank«, str. 52 do 107), o čemer pa govori kratko pogl. IV. (»koncentracija jezikovnega pouka«, str. 108—115), bo učitelj slovenščine gotovo samoposebi izvrševal, če se bo ravnal po naukih poglavja V.! In ko se bo poglobil v to lepo poglavje, bo brezdvoma začutil željo še po daljnji izobrazbi ter si bo ogledal nazadnje še poglavje VIII. (»metodiška književnost«, str. 368—370). Poglavje V. je torej središče in žarišče celega dela! In tako se

mi zdi, da bi si moral vsak, ki poučuje slovenski jezik, navodila za te štiri strani slov. pouka: čitanje, slovnico, pravopis in spiseje, v duhu napisati na štiri stene svoje tihe delavnice, kjer se pripravljata za pouk, ter jih v duhu prebrati sedaj, predno stopi pred mladino. Trezno preiščena so pravila o čitanju (mehaniškem, logičkem, estetiškem, zbornem), o učenju na izust, o predavanju in deklamovanju, o razpravljanju beril (po formalnih stopnjah, ki so prav dobro razložene!). Posebno važno se mi zdi, kar priporoča g. pis. str. 119 nasl. o pravilnem naglaševanju; kajti v resnici zoprno je, kako mladina še na višji stopnji napačno naglašja, n. pr. smo odgovorili m. odgovorili, smo se naučili m. naučili itd. (In ob takih prilikah lahko omenimo, da tudi sosede Hrvacije in Srbi tako naglašajo!) Z veseljem beremo na str. 204., da se pripravljata etimološko-sinonimski slovar za slovenski pouk. Razprava o podavanju čtiva in pa o spisu, to sta pač najlepši mesti v tej knjigi. Neko novo sredstvo priporoča g. pisatelj kot merilo dobrega sloga: naj bi namreč učenec na glas čital sam zase, kar je napisal in uho mu bo povedalo, je-li lepo ali ne. Zame je ta nasvet čisto nov; bomo poskusili.

Vse delo je sestavljeno tako skrbno in preiščeno, da bo težko najti kakšno slabost. Malenkosti so, ki mi ne ugajajo: Str. 271 nasl. govori g. pis. o dispoziciji ter svetuje, naj učenca navajamo, da vprašuje: kaj naprej? kaj potem? kaj nato? kaj nadalje? Bojim se, da večkrat ne bo nič odgovora. Stari so vpraševali bolj konkretno: quis? quid? ubi? quibus auxiliis? cur? quomodo? quando? Ker po naši didaktiki učitelj seznanja učenca tudi z etimologijo, bi bil dostikrat jako dober uvod vzeti o d t o d, torej besedni razvoj!

Str. 328 (popis Cerkn. jezera) ima nekatere netočnosti, ker g. pisatelj gotovo še ni bil tam. Omenjam pa le zato, ker avtor sam pravi, da učenec dobro opisuje, ako je dotično reč sam videl. — K pogl. III. bi pripomnil, da naj bi se pisatelji čitank dobro seznanili z nemškim delom: Förster, Jugendlehre. Zdi se mi, da se bodo potem v marsičem preosnovale; F. je pokazal nova pošta mladinski vzgoji, ki jih morajo hoditi tudi čitanke. — Popolnoma nerazumljiv mi je pa ta-le odstavek: »V čitanki naj veje krepek duh pravega patriotizma in verskega mišljenja, če tudi (sic) pri naših

razmerah čitanka ne sme stati na izključno katoliškem stališču.» (Str. 54.)

Ko človek čita to krasno knjigo, se mora v resnici navdušiti za pouk materinega jezika; ali ko jo odloži, omalne mu skoro pogum, kajti nazadnje je pa vendarle največ odvisno od — osebnosti učiteljeve. In če čuti, da nima v sebi tistega svetega ognja, ki ga didaktika zahteva, ali naj obupa? Nikakor ne! Naj jo čita drugič, tretjič, in knjiga mu bo postala svetovavka, ki ga ne bo zapustila!

Dr. J. Debevec.

Lurški majnik. Sestavil † Frančišek Marešič. Druga izdaja. Ko se je praznovala 25 letnica lurška, je bil priredil rajni župnik Marešič lepo šmarnično knjigo z zgorajšnjim naslovom, ki so jo povsod z zanimanjem brali. »Katoliška Bukvarna« je gotovo pravo pogodila, da je za zlati jubilej lurških čudežev in Marijinega prikazovanja oskrbela novo popravljeno šmarnično izdajo omenjene knjige. Letos, ob tako važni petdesetletnici se pač oči vseh častilcev Marijinih obračajo proti Lurdu, mnogo Slovencev bo poromalo na sveto mesto Marijino; — drugi pa, ki nam ni dana ta sreča, bomo v duhu, potem te knjižice obiskali svetovno svetišče v Lurdu.

Knjižica ima pa brez dvoma važno vrednost še posebej za katehete. Živimo v dobi, ko nam hočejo brezvestni materialisti odtujiti mladino in jo potegniti v svoje vrste. Vse, kar je nadnaravnega, hočejo potajiti. Toda čudeži in nadnaravni dogodki v Lurdu, ki so potrjeni od tisočev in tisočev zdravniških izjav in ki jih ne morejo zanikati niti najzagrizenejši nasprotniki sv. vere, ti pojavi so za vzgojitelje mladine neprecenljive vrednosti, so trdna opora, nepobitni dokazi, s katerimi se razprše vsi dvomi, ki bi se morda porajali v srcih od brezvercev zapeljevanе mladine. »Lurd je glasna priča božjega bivanja. Lurd je velika obramba naše edine prave vere v teh veri sovražnih časih, v Lurdu je Bog na očividni način pokazal in kaže, da še živi, da je on gospodar narave in da še vedno vlada svet . . . 7000 čudežnih ozdravljenj približno štejejo v Lurdu v teh 50 letih — čudežnih ozdravljenj, katerih noben človek z zdravimi čutili in z zdravo pametjo utajiti ne more. Učeni svet ni več hotel verovati v čudeže,

utajiti je hotel vse nadnaravno — tedaj je Bog poslal svojo Mater povedat človeštvu, da še živi in kraljuje . . . V Lurdu je Bog hotel priti na pomoč naši slabi veri, pripravil je zdravila za nevero našega časa . . .«

Z ozirom na to bodi lična knjižica toplo priporočena vsem katehetom in vzgojiteljem ter naj jo tudi večkrat rabijo v šoli; z njo naj vzbujajo v srcih slovenske mladine ljubezen do nebeške Kraljice in naj krepe krščansko prepričanje.

Vezana knjiga velja 2 K 20 vin., po pošti 2 K 30 vin. in se dobiva v »Katol. Bukvarni« v Ljubljani.

Katehetska knjižnica v Zagrebu. Bratsko društvo hrvatskih veroučiteljev ima poleg društvenega glasila »Krščanska škola« še posebno upravo, ki skrbi za katehetsko književnost in katehetske publikacije pod imenom: »Katehetska knjižnica«. Vodstvo tega hvaležnega podjetja je v spretnih rokah znanega nam veščaka in vnetega profesorja F. Hefflerja. Od leta 1902. je v založbi »Katheh. knjižnice« izšlo že osem večjih in manjših del, ki so po večini plod neumorno delavnega g. Hefflerja. Omenjamo samo nekatera: Metodika za nauk vere u nižim pučkim školama, Pobjeda (zmaga) psihološke metode, Rukovod (kateheze I. del, II. del se prireja), O slikama za obuku u veri idr.

Pri rokah imamo VIII. zvezek: »Prvi sestanek dalmatinskih kateheta u Splitu«. Knjiga obsega poročila tega sestanka; za dodatek pa pri naša znamenit pastirski list presvetlega g. Vinko dr. Pulišić-a, škofa v Šibeniku, ki je po dovršeni vizitaciji svoje škofije objavil razne nedostatke ter pri tem podal primerna navodila svoji duhovščini ozir mladinske vzgoje, odnosno ozir verskega pouka in prejetanja sv. zakramentov. V sedmem poglavju n. pr. govori vneti nadpastir o prvem sv. obhajilu, v 14. o kateheziranju izven šole, v 15. o katezezi v šoli, v 16. pa o katezezi pri odraslih. Stvarna in temeljita je tudi razprava o psihološki metodi, o njeni veljavi, o njenem pomenu in o uporabi. Poročevalec upa, da bo prihodnji hrvatsko-katehetski tečaj, ki se namerava prirediti v Splitu, dal dosti prilike za podrobne razprave o tej temi.

Drobtine.

Drugi večer za starše je priredilo učiteljstvo c. kr. rudniške dekleške ljudske šole v Idriji, dne 15. marca t. l. V obilnem številu zbrane starše je pozdravila voditeljica gđc. M. Kavčič, nato pa je gospa M. Pleskovičeva predavala o predmetu: »Kako deluj dom vzajemno s šolo proti posirovelosti otrok, zlasti deklic?« — Žalostna, a gola istina je, da je mladina od dne do dne bolj neotesana; zlasti se to opaža po mestih in industrijskih krajih, kjer tako pogubno vplivajo na mladino nauki socialne demokracije in liberalizma. — Gospa predavateljica je natančno načrtała nevljudno in roboto vedenje otrok v šoli, doma in na cesti; potem pa je podala dolgo vrsto navodil, kako naj starši vzgajajo svoje otroke, da se bodo navadili dostojnega vedenja. Predvsem morajo biti starši svojim otrokom najboljši vzgled; v roko naj jim ne dajejo ničvrednih knjig in časnikov; vzbujajo naj v njih ljubezen do bližnjega ter do božje narave, varujejo naj jih opojnih pijač; 14-letnih deklic naj ne vodijo na plesišča itd. — Po predavanju je gđc. voditeljica pohvalila starše, ki v precejšnjem številu prihajajo vsako prvo nedeljo v mesecu k posetnim uram, ter izjavila, da se že kažejo lepi uspehi te uredbe. Otroci čutijo, da se starši pri posetnih urah prepričajo o njihovem napredku in vedenju, — in to ni brez dobrih posledic.

Ekskurzije v zvezi s hospitacijo so se vršile dne 28. marca v Slov. Bistrici na Štajerskem. Zbralo se je 56 učiteljc in učitelj. Prvo ekskurzijo je vodil g. Oroslav Železnik od Sv. Venčeslaja. V smislu nazornega pouka je razkazoval učencem višje stopinje, ki so bili takrat prvič v Slovenski Bistrici, važnejše naprave v mestu, vojašnice, trgovine, poštni urad, sodnijo in davkarijo in končno cesarjev spomenik pred šolo, kjer so učenci zapeli cesarsko pesem.

Za tem se je vršila druga ekskurzija, ki jo je vodil g. Anton Špan. Obravnaval je z učenci tretjega šolskega leta slovenjebistriške šole ob potoku za gradom prve geografične pojme. Učenci in hospitantii so z zanimanjem sledili njegovemu razkazovanju.

Debata o ekskurzijah je bila zelo živahna.

Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem je raz-

poslalo svojim članom računski sklep za leto 1907. Dohodkov je imelo 25.017 K 12 h, stroškov pa 24.847 K 80 h. Podpiralo je 23 vdov in 12 sirot, katerim je skupno izplačalo 5.110 K. Društveno premoženje znaša 126.488 K 98 h ter se je v teku leta pomnožilo za 10.273 K 35 h, zlasti zaradi Josip Travnove zapuščine, ki je izkazana v dveh knjižicah mestne hranilnice v skupnem znesku 8.808 K 23 h. Koncem leta je imelo društvo 117 članov.

Umrl je v Pragi znameniti češki šolnik dvorni svetnik Jožef Webr vitez Pravomil. — V Belgradu je umrl znameniti srbski zgodovinar profesor in bivši naučni minister Stojan Boškovič, star 76 let.

V proslavo 60-letnice vladanja Nj. Vel. cesarja Franca Jožefa I. priredi »Avstrijski šolski muzej« v tekočem letu veliko razstavo z naslovom »Učiteljevo delo v službi vzgoje in pouka« (Lehrerarbeit im Dienste der Erziehung und des Unterrichtes). Razstava bo imela sledeče oddelke: I. skupina: Vzgoja normalno nadarjenega otroka v predšolski starosti. II. skupina: Vzgoja normalno nadarjenega otroka v šolodolžni starosti. a) Šolski pouk. b) Negovanje zdravja v šoli. c) Vzgoja in opraviło otroka zunaj šole. III. skupina: Vzgoja nenormalno nadarjenega otroka. (Zdravstvena pedagogika.) IV. skupina: Učitelj kot pisatelj v službi vzgoje in pouka.

Katoliško šolsko društvo. Dne 25. marca t. l. se je vršil na Dunaju občni zbor tega društva, ki ima že 82.000 članov. Prirastek od 1. januarja 1907 do zdaj znaša 14.920 članov. Leta 1907. je nastalo 227 novih podružnic. Učnih in vzgojevalnih zavodov vzdržuje društvo 36, med temi eno učiteljšče v Lincu, na katerem je v IV. letniku 40 katoliških mladeničev, bodočih učiteljev. V Gradcu vzdržuje učiteljščni konvikt za 80 gojencev, na Nižjem Avstrijskem več gospodinjskih in kmetijskih šol, na Dunaju prekrasno jubilejno ljudsko šolo na Wiednu.

Učiteljske plače v Avstriji. (Dalje.)

5. Galicija. Zakon z dne 25. maja 1907., dež. zak. št. 49. Učiteljstvo je razdeljeno v štiri plačilne razrede, in sicer tako: I. razred 50 % 2.300 K, 50 % 2.100 kron; II. razred 25 % 2.100 K, 25 %

1.900 K, 50 % 1.700 K; III. razred 25 % 1.700 K, 25 % 1.500 K, 50 % 1.300 K; IV. razred 25 % 1.400 K, 25 % 1.200 K, 50 % 1.000 K. Provizoričnu učitelji najmanj 700 K, z II. izpitom 900 K. Starostne doklade: prvi dve po 100 K, drugi dve po 150 K, tretje dve po 200 kron. Funkcijske doklade za trirazrednice in štirirazrednice po 300 K, dvorazrednice stanovanje ali stanarino v znesku 200 do 500 K, učiteljice 100 do 300 K, vsi drugi učitelji po 10% plače, ako nimajo prostega stanovanja v šoli. V razupiti Galiciji doseže učitelj 4000 K.

6. Goriško. Zakon z dne 14. januarja 1906., dež. zak. št. VII. Učiteljsko osebje je razdeljeno v 3 razrede. I. razr. 1600 kron za učitelje, za učiteljice 1400 K; II. razred 1400 K za učitelje, za učiteljice 1200 K; III. razred 1200 K za učitelje, za učiteljice 1000 K.

V I. razredu se uvrsti tri desetinke, v II. razredu štiri desetinke, v III. razredu tri desetinke vsega učiteljstva z dežele. Vse učiteljstvo ima pravico do stanovanja, ali pa odškodnine. V Gorici dobi ravnatelj 600 K, voditelj 500 K, učitelj 400 K, na deželi 60%. Provizorični dobe 800 K in stanarino. Opravilnina: enorazrednica 100 K, dvorazrednica 150 kron, trirazrednica 200 K, štirirazrednica in več 300 K. Starostne doklade se odmerijo z 10% vživajoče plače.

Najvišja plača 3340 K, višja od kranjske za 1100 K!

7. Koroško. Zakon z dne 9. marca 1907., dež. zak. št. VII. Učiteljske plače so razdeljene v 5 razredov, in sicer I. razred 2000 K za učitelje, 1600 K za učiteljice; II. razred 1800 K za učitelje, 1450 K za učiteljice; III. razred 1600 K za učitelje, 1300 K za učiteljice; IV. razred 1400 K za učitelje, 1150 K za učiteljice; V. razred 1200 K za učitelje, 1000 K za učiteljice. V I. razred se uvrsti 15%, v II. razred 15%, v III. razred 20%, v IV. razred 25% in v V. razred 25%.

Podučitelji in podučiteljice 800 K.

Starostnih doklad je šest po 200 K, ki se štejejo od II. izpita. Opravilnina:

za enorazrednico 100 K, za dvorazrednice 160 K, za trirazrednice 220 K, za štirirazrednice 280 K, za večrazrednice 300 K. Voditelji imajo pravico do naturalnega stanovanja, ali do odškodnine.

8. Moravsko. Zakon z dne 26. decembra 1904, dež. zak. št. I ex 1905. I. razred 1800 K, 1600 K. Nadučitelj 1800 kron ozir. 2400 K po 20 letih. II. razred 1200 K. Ako se ne pomakne v 8 letih v I. razred, dobi 400 K več. Šest starostnih doklad po 200 K. Opravilne doklade za eno in dvorazrednico 200 K, za trirazrednico 250 K, za štirirazrednico 300 kron, za pet in večrazrednico 400 K. Stanarine so odmerjene po številu prebivalcev do 2000 prebivalcev 200 K, do 4000 prebivalcev 300 K, do 10.000 prebivalcev 400 K, čez 10.000 prebivalcev 600 K; v Brnu 800 K.

Edmondo de Amicis. Dne 11. marca t. l. je umrl znani italijanski pisatelj Edmondo de Amicis. Rojen je bil dne 21. oktobra 1846. v Onegli. Njegovo delo »Cuore« — »Srece«, poslovenila učiteljica Janja Miklavčič, je za mladino neizmernelega vzgojevalnega pomena in bo spomin velikega italijanskega pisatelja slovel povsod, kjer bo njegovo »Srece« mladino povzdigovalo k vzorom in marljivemu delu.

Kdo je najhujši škodljivec ljudstva?

»Reichspost« je razpisala nagrade za najboljše odgovore na gornje vprašanje. Prispelo je 1142 odgovorov. Nagrade so priznali sledečim odgovorom in sicer: 1. »Najhujši sovražnik ljudstva je podkupljivi, brezvestni, nenravni židovski tisk.« 2. »Brezvestni učitelj, ki z besedo in vzgledom ponižuje v otroških sreih vero, je najhujši sovražnik ljudstva. Vzemite delavstvu Boga, in vzeli ste mu vse. S čim mu nadomestite to izgubo?« 3. »Največji ljudski sovražnik je alkohol, ki vodi ljudi od strasti popivanja do delomrznice in potem do ubožstva in nezadovoljnosti. Alkohol napravi iz ljudi gospodarsko nesposobna bitja brez volje in odporne moči ter povzroči njih нравno, duševno in telesno propast.«

„Slovenski učitelj“ izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 K. Rokopisi učiteljske stroke naj se pošiljajo c. kr. učitelju Jož. Novaku, Idrija; rokopisi za „Katehetski vestnik“ pa katehetu A. Čadežu, Semeniške ulice 2 v Ljubljani. Naročnino in reklamacije sprejema: Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.

Urednika: J. Novak in A. Čadež. Tiska Kat. Tiskarna. Obl. odgovoren: Iv. Rakovec.

Društvo slovenskih učiteljic.

O božičnih počitnicah 1907. se je sestavil posebni odbor za zgradbo lastnega doma v prid obolelim učiteljicam. Februarja meseca je isti razposlal vsem učiteljicam Kranjske, slovenskega Štajerja in Primorskega sledeči poziv:

Velecenjena tovarišica!

Jubilejno leto 60letnega vladanja našega presvetlega cesarja se je že pričelo in ž njim se bližajo uresničenju marsikatero človekoljubne in dobrodelne naprave raznih slojev. Spomenik naj bodo redkega slavlja.

Tudi v naših vrstah se je sprožila misel, bi li ne hotele in mogle i učiteljice nastopiti v tem letu ter uresničiti krasne ideje samopomoči? In katere bi bila ta ideja?

Postavimo si lastni dom, kjer bodo našle za časa počitnic dostojno bivališče one tovarišice, ki nimajo lastnega doma ali so vsled napornega dela potrebne posebnega okrepilišča ali zdravilišča; lastni dom, v kojem se bodo tudi med letom lahko zdravile osobito one, ki so zbolele na živcih ali so vsled kake bolezni potrebne okrepila. Katera izmed nas še ni čutila potrebe, oddahniti se od težkega napora, okrepiti si svoje zdravje v kraju, ki bi ji nudil svež zrak, zdravo kopelj, lepo okolico, primerno postrežbo?

A letovišča in kopališča so draga, naša plača pa pičlo odmerjena. Treba nam je lastnega doma, ki odgovarja našim skromnim zahtevam, ki pa bodi tudi tako urejen, da bodo plačilni pogoji primerni našim močem. Ali naj čakamo, da store drugi kaj za nas? Čakale bomo zaman. Drugi sloji imajo tudi svoje težnje. Pomagajmo si same, nobena, da, nijedna nas naj ne zaostane in dosegle bomo vzvišeni smoter. Začnimo na vsej črti jubilejno akcijo v prid ustanovitve lastnega doma za učiteljice! Česar ne zmoremo potem same, k temu nam pripomorejo drugi. Nadejati se imamo višje podpore in pomoči, ako smo le same resno storile prvi korak.

Društvo slov. učiteljic je izvolilo v to svrho agitacijski odbor, in ta se obrača do Vas, čislana koleginja, z nujno prošnjo:

1. Prijavite se tudi Vi kot sotrudnica te jubilejne akcije in to najkasneje do 1. aprila t. l. Pri tej priliki pošljite vsaj 5 K kot prvi prispevek.
2. Pošljite v to svrho tekom jubilejnega leta (morda v mesečnih obrokih do 1. julija t. l.) še nadaljnjih 15 K, tako da daruje vsaka skupno 20 K v svrhu podjetja. Prihodnja leta pa se zaveže plačevati po 2 K letnega prispevka za vzdrževanje poslopja.

3. Pridobite mnogo sotrudnic in podpornikov temu podjetju, da nas bode do Vel. noči (ko ima odbor prvič poročati v društvu slov. učiteljic), že 1000, reci tisoč.

4. Potrudite se dobiti kolikor mogoče mnogoštevilne podpore pri znancih in prijateljih. Imena dobrotnikov bomo objavile v časopisih.

Denar se bo koj naložil plodonosno, ime in naslov sleherne sotrudnice pa se vpiše v ustanovno knjigo, ki bo za vse prihodnje čase hranila imena onih, ki so se žrtvovale za to plemenito podjetje.

Ko se jih je oglasilo 1000 imamo 20.000 K lastnega denarja in začelo se bode z uresničenjem krasne ideje.

Jubilejna akcija se nam bode posrečila, ako bodemo delale vse s požrtvovalnostjo, samozavestjo in navdušenostjo. Pokažimo, da se tudi učiteljice zavedamo svojih teženj, da imamo smisel za samopomoč. Pomagajmo si same in pomagajmo nam Bog.

Vsaka za vse!

Ako se ne odzove zadostno število temu pozivu in se vsled tega krasna in prepotrebna akcija uresničiti ne more, vrnemo zanesljivo po preteku 1. 1908. vsaki doposlanih 20 K nazaj in le obresti naloženega denarja bomo porabili v agitacijske namene, za tiskovnine, poštnino itd.

Prijave in denar sprejema v imenu odbora:

Marija Štupca, c. kr. vad. učiteljica v Ljubljani, Elizabetna cesta št. 8.

(Ako katera izmed učiteljic poziva ni dobila, je to le slučaj pomote).

Pozivu se je odzvalo do danes le enainštirideset učiteljic, akoprav štejemo po ročnem zapisniku na Kranjskem 390, na sloven. Štajerskem 560, na Primorskem pa 198 učiteljic.

Pošlani denar se je vestno polagal v ljubljansko kreditno banko. Razven učiteljic so tudi prispevali neimenovani (po gdč. B. Bisail-ovi Trnovo Notranjsko) 14.18 K in katehet šentjakobske dekl. šole č. g. Mlakar v Ljubljani 5 K.

Četudi je število oglašanih tako majhno, vendar odbor ni voljan pokopati lepe jubilejne ideje posebno zato ne, ker so vse, ki so se prijavile, zelo vnete, da se uresniči prepotrebna akcija. Pomislekom, ki so se sprožili ozirom na kraj zgradbe, odgovorimo, da ima vsaka udeleženka pravico glasovanja; kar bode večina spoznala kot umestno in najboljšo, to bode odbor drage volje izvršil.

Vse slovenske učiteljice pa pozivlja odbor, naj se vzdramijo, dokler je še čas. Do Vel. noči, ko zopet zboruje društvo sloven. učiteljic, se še oglasi lahko potrebno število, da ne bo treba pri zborovanju pokopati krasne ideje marveč, da tedaj nadaljujemo započeto delo.

Odbor.